

บทที่ 3

การแบ่งแยกระดับความผิดต่อร่างกายในกฎหมายไทย

จากการศึกษาประวัติศาสตร์กฎหมายไทย พบหลักฐานกฎหมายที่เป็นบทบัญญัติ ความผิดต่อร่างกายและการลงโทษมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย มีการวิวัฒนาการมาเป็นเวลานาน ยาวนานจนถึงปัจจุบัน ซึ่งก็คือประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้อยู่ หากจะศึกษาถึงการแบ่งแยกระดับความผิดต่อร่างกายตามกฎหมายไทย เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงสมควรที่จะทำการศึกษบทบัญญัติความผิดต่อร่างกายในกฎหมายไทยที่พบหลักฐานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนจึงแบ่งเป็น 2 ช่วงคือก่อนประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา และหลังประกาศใช้กฎหมายอาญา

3.1 ก่อนประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา

ในประวัติศาสตร์ไทยทางด้านกฎหมายยุคก่อนการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญานั้น มีกฎหมายที่มีบทบัญญัติความผิดต่อร่างกายและการลงโทษ โดยเริ่มปรากฏหลักฐานตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงก่อนการบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันที่เป็นกฎหมายอาญาหลายฉบับ เช่น มังรายราชศาสตร์ กฎหมายตราสามดวง และกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 หลักฐานทางกฎหมายที่พบและเก่าแก่ที่สุดคือ ศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งประมาณว่าถูกจารึกขึ้นระหว่าง พ.ศ.1818 ถึง พ.ศ.1835 ในบางตอนของศิลาจารึกเป็นการตัดเอาตัวบทกฎหมายมาจารึกไว้ เช่น เรื่องที่ดิน และเรื่องมรดก เป็นต้น แต่ไม่ปรากฏข้อความที่กล่าวถึงความผิดอาญาเกี่ยวกับความผิดต่อร่างกาย และความผิดอาญาอื่นๆ ใดแต่อย่างใด แต่พบว่าในสมัยใกล้เคียงกัน คือ สมัยล้านนา มีกฎหมายที่เรียกว่ามังรายราชศาสตร์ ซึ่งได้ตราขึ้นไว้

3.1.1 มังรายราชศาสตร์

ในมังรายราชศาสตร์นี้ได้ปรากฏตัวบทกฎหมายลักษณะวิวาท(ต่อกันตีกัน) จำนวนทั้งสิ้น 16 มาตรา บทบัญญัติในเรื่องการทำร้ายร่างกายและลักษณะการบาดเจ็บจากการถูกทำร้าย มีดังนี้

“มาตราหนึ่ง คนสองคนต่อสู้กัน ผู้ลงมือก่อนตีท่านไม่แตก เลือดไม่ตก คนหลังตีตอบโต้จนคนแรกเลือดตก ให้ลงโทษเท่ากัน ผีหัวแตกทั้งคู่ ให้ผู้ลงมือก่อนใช้เบี้ย 55,000 เบี้ย”(มาตราที่ 3)

“มาตราหนึ่ง ผู้ลงมือตีท่านก่อนให้หัวแตก ต้องไหมหนึ่งแสนหนึ่งหมื่นเบี้ย หรือ 100 บาทเงินตรา” (มาตราที่ 4)

“มาตราหนึ่ง ท่านตีมันด้วยมือหัวไม่แตก มันกลับใช้ไม้ตะพด(ก้อน) ตีตอบ ท่านหัวแตก ให้ไหม 110,000 เบี้ย” (มาตราที่ 5)

“มาตราหนึ่ง ท่านให้ใช้ไม้ตะพดตีหัวมันแตกหรือไม่แตกก็ดี มันกลับใช้ดาบฟันท่านตายก็ดี ไม่ตายก็ดี ก็ให้ตัดสินตามกรณีที่ตายที่ไม่ตาย และที่บาดเจ็บนั้นเกิด”(มาตราที่ 6)

“มาตราหนึ่ง ผู้ใดถือไม้ตะพดไปตีท่านถึงบ้าน(ไปชู้ตีท่าน) เจ้าของบ้านใช้ไม้ตะพดตีตาย ถือเป็นเล็กแล้วกัน อย่าว่าอะไรแก่เจ้าที่ แต่ถ้าเจ้าที่ใช้หอกดาบหน้าไม้กงธนูยิงฟันแทงหรือไม่ตายก็ดี ให้เจ้าที่ชดใช้ค่าตามกรณีตายไม่ตาย เสียและไม่เสียอวัยวะ ตายบาดเจ็บมากน้อย หากตายก็ให้ไหมตามกรณีตายเกิด”(มาตราที่ 7)

“มาตราหนึ่ง มันไปตีท่านถึงบ้านให้เจ้าที่บาดเจ็บ ให้ไหมตามลักษณะบาดเจ็บ”(มาตราที่ 9 วรรคแรก)

“มาตราหนึ่ง ถ้าตีผู้ไม่มีความผิดถึงตาย ให้ไหม 1,320 เงินตรา ถ้าไม่ตาย แต่เสียอวัยวะให้ไหม 990 เงิน ถ้าไม่เสียอวัยวะ แต่เจ็บมาก ให้ไหม 330 เงิน หากเจ็บเล็กน้อยเลือกไม่ตก ให้ไหม 52 เงิน ผีใช้มือตีไม่แตกไม่ซ้ำให้ไหม 11,000 เบี้ย”(มาตรา 13)¹

จะเห็นว่า มังรายราชศาสตร์ บัญญัติความผิดต่อร่างกายเป็นเฉพาะกรณี โดยกำหนดความผิดเป็นลำดับชั้นตามลักษณะการทำร้าย อาวุธที่ใช้ และลักษณะบาดแผล หรือผลที่ได้รับจากการทำร้ายว่าร้ายแรงเพียงใด และกำหนดให้ไหม ซึ่งก็คือการชดใช้ต่อความเสียหายที่กระทำในแต่ละกรณีของความผิด ถ้าพิจารณาถึงการแบ่งแยกระดับเจตนาของการกระทำผิดแล้ว ไม่มีบทบัญญัติที่แบ่งแยกระดับเจตนา คงมีเพียงมาตราที่ 13 ซึ่งได้บัญญัติลักษณะการบาดเจ็บอันเป็นผลจากการทำร้าย(ตี) และให้ไหม เอาไว้ในมาตราเดียวกัน แบ่งแยกได้คือ

- (1) ถึงตาย
- (2) เสียอวัยวะ
- (3) ไม่เสียอวัยวะ แต่เจ็บมาก

¹ อภัสรา ศิริวัฒนา ,, “ขอบเขตของ“ อันตรายแก่กายหรือจิตใจ”ในความผิดต่อร่างกาย” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 611 - 63.

(4) เจ็บเล็กน้อย เลือดไม่ตก

(5) ไม่แตกไม่ซ้ำ (ใช้มือดี)

จากการบัญญัติลักษณะของผลจากการทำร้าย และกำหนดโทษไว้ ดังกล่าว แม้จะมีการแบ่งแยกไว้แต่ก็เป็นกรแบ่งแยกตามผลสุดท้ายของการทำร้าย ไม่มีความชัดเจนที่จะเป็นการแบ่งแยกตามการกระทำอันจะแสดงถึงระดับเจตนาในการกระทำ แต่ก็ทำให้เห็นได้ว่า แม้เป็นในยุคเริ่มต้นประวัติศาสตร์ชาติไทย กฎหมายความผิดต่อร่างกายก็ได้มีการแบ่งแยกลักษณะของผลที่เกิดขึ้นทั้งในลักษณะลหุโทษ (ไม่แตกไม่ซ้ำ เจ็บเล็กน้อยเลือดไม่ตก) บาดเจ็บธรรมดา หรือได้รับอันตรายแก่กาย (ไม่เสียอวัยวะ แต่เจ็บมาก) บาดเจ็บร้ายแรง หรือได้รับอันตรายแก่กายสาหัส(เสียอวัยวะ) และถึงแก่ความตาย(ถึงตาย) หากไม่รวมถึงผลสุดท้ายถึงแก่ความตายก็สามารถเทียบได้ครอบคลุมกับผลจากการทำร้ายในประมวลกฎหมายอาญาของไทยได้ทั้งภาคลหุโทษ ตามมาตรา 391 ภาคความผิดตามมาตรา 295 มาตรา 297 และมาตรา 290

3.1.2 กฎหมายตราสามดวง

กฎหมายตราสามดวงนั้น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการตรวจชำระกฎหมายครั้งใหญ่และจารึกขึ้นใหม่ ได้ใช้เป็นหลักในการปกครองแผ่นดินสืบมาเป็นเวลานาน ได้รวบรวมไว้ซึ่งพระอัยการ และบทกฎหมายลักษณะต่าง ๆ ซึ่งคัดลอกจากต้นเค้าของกฎหมายสมัยอยุธยาที่ยังใช้เป็นหลักในการพิจารณาตัดสินความในขณะนั้น ในกฎหมายตราสามดวงนี้ ปรากฏบทบัญญัติที่เกี่ยวกับความผิดต่อร่างกาย ในพระอัยการอาญาราชฎูร์ พระอัยการลักษณะโจร และพระอัยการลักษณะวิวาท ดังนี้

พระอัยการอาญาราชฎูร์

บัญญัติให้ราชฎูร์ต้องไปฟ้องคดีต่อศาลในกรณีที่เกิดความทุกข์ร้อน โดยห้ามมิให้บุคคลที่มีมูลคดีวิวาทตั้งศาลเตี้ยชำระความกันเอง มีทั้งหมด 18 มาตรา เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับความผิดต่อร่างกาย คือ

“มาตราหนึ่ง ผู้ใดปองร้ายท่าน ทำร้ายท่านมิได้ จ้างคนอื่นให้ไปทำร้ายท่าน ด้วยประการใด ๆ ก็ดี ท่านมิตายแต่ว่าลำบากมีบาดแผลเสียโฉม ท่านให้ไหมเท่าตายด้วย ศักดิ์เหล็ก”(มาตราที่ 18)

จากบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้บ่งถึงการแบ่งแยกเจตนาของการทำร้าย แต่มีการบัญญัติผลของการทำร้ายที่ได้รับอันตรายสาหัส(มีบาดแผลเสียโฉม) เอาไว้

พระอัยการลักษณะโจร

บัญญัติความผิดต่อร่างกาย ไว้ดังนี้

“มาตราหนึ่ง ผู้ร้ายลอบทุบตีฟันแทงตบถองท่านมีบาดเจ็บ ท่านว่าให้ทวนด้วยลวดหนั่ง แล้วให้ไหมโดยบาดเจ็บนั้น” (มาตราที่ 88)

“มาตราหนึ่ง ให้ยาเบื่อเมาท่านกินเมามีรู้สึกตัวสลบอยู่ และเก็บเอาทรัพย์สินสิ่งสิ้น มันผู้นั้นคือโจร ให้ลงโทษทวนด้วยลวดหนั่ง 60 ทีแล้วเอาทรัพย์สินตั้งใหม่ทวิคุณ”(มาตราที่ 96)

พระอัยการลักษณะวิวาท

บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดต่อร่างกาย มีดังนี้

“มาตราหนึ่ง วิวาทชกตีทุบถองตบบิดข่วนด้วยมือก็ดี เอาถุงผ้าฟาดตีท่านก็ดี และผลักใส่ท่านให้กระทบกระเบื้องไหม้หนาม อีฐ ศิลาแลงก็ดี ประการเหล่านี้ให้ไหมด้วยศักดิ์มือ”(มาตราที่ 23)

“มาตราหนึ่ง วิวาทดำตีกันและมันเอาสิ่งโสโครกทิ้งชดต้องท่านก็ดี ถ่มน้ำลายรดท่านต้องท่านก็ดี ให้ไหมเสมอศักดิ์ไม้”(มาตราที่ 25)

“มาตราหนึ่ง ชกตีกันบ่า และฟกซ้ำตบซ้ำแตกฉลายค่นหักบอดตายก็ดี ถ้าตีด้วยไม้ให้บวกกิ่งมือ ถ้าฟันแทงด้วยเหล็กให้ไหม 2 เท่ามือ” (มาตราที่ 26)

“มาตราหนึ่ง วิวาทตีกันจับเอาสันมิดสันพร้าวสันหอกสันดาบก่อนอิฐก้อนหิน กระเบื้องเม็ดกรวดหินศิลาแลงอง่าเขี้ยวกระดูกหอยเอนก็ดี ข้าวก่อนแห่งขนมแห่ง ข้าวด้งแห่ง น้ำตาลปึก น้ำอ้อยงบ และสรรพองและตันข้าว ดันหญ้าหยากเยื่อ ก้อนเนื้อแห่งปลาแห่ง ตัวยาสดเบียดชัน หนั่งด้วยเขตจุกกระเทียม จุกหอมฆ่าชิงกล้วยท่านอ้อยและขี้ม้าขี้วัว ขี้ควายขี้ช้าง ลูกไม้ใบไม้ทั้งกิ่งกะลาเชือกเถาว์ล้วยฟากตีชดท่านก็ดี และจำท่านให้ตายด้วยชื่อคาไซ่ตรวนก็ดี ผลักท่านให้กระทบหอกดาบมีดพร้าวานสิ่งเหลนเหล็กหลาวเหล็กฉมวก กระดกมีบาดเจ็บก็ดี และทำท่านให้จมน้ำก็ดี เอากระสุนยิงท่านก็ดี หยิกด้วยเล็บกัดด้วยฟันก็ดี ประการเหล่านี้ ให้ไหมเสมอศักดิ์ไม้”(มาตราที่ 27)

“มาตราหนึ่ง วิวาทกันจับเอาไฟจุดน้ำร้อนรดสาดท่านก็ดี เอาทองคำเงิน ทองแดงสำริด ทองเหลืองทองขาวสังกะสีตีบุกอันร้อน หอกดาบมีดพร้าวานสิ่วแหลนเหล็ก หลาวเหล็กฉมวก อันมิได้คมมิได้แหลม ฟันแทงท่านต้องเนื้อหนังแตกพังบาดเจ็บก็ดี เอาปืนยิงท่านก็ดี ประการเหล่านี้ ให้ไหมเสมอศักดิ์เหล็ก ถ้าเอาหนังสือตีท่านให้ไหมเท่าเหล็ก เหตุทำให้เป็นจัญไรแก่ท่าน ถ้าเอาบาทโขกตีท่าน ให้ไหม 2 เท่าเหล็ก อนึ่งเอาเหล็กมีคมมีแหลมและเครื่องอาวุธเป็นไฟไปต้องไปตีฟันแทงท่านให้ไหม 2 เท่าเหล็ก”(มาตรา 28)²

²เรื่องเดียวกัน , หน้า 64 - 66.

3.1.3 กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงเริ่มต้นปฏิรูปกฎหมายไทยตามหลักกฎหมายของประเทศตะวันตกอย่างจริงจัง ใน พ.ศ.2440 โดยทรงเห็นว่าประเทศญี่ปุ่นซึ่งได้เคยถูกประเทศตะวันตกบีบบังคับให้ทำสนธิสัญญาให้สิทธิสภาพนอกอาณาเขตแก่คนชาติของประเทศตะวันตกมาแล้วนั้นได้แก้ปัญหานั้นโดยเปลี่ยนระบบกฎหมายของตนเองให้เป็นแบบตะวันตก ดังนั้น พระองค์จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หาผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายจากต่างประเทศเข้ามารับราชการหลายคน เช่น นายโรแลง ยัคแมน(Rolin Jacquemyms) นายริชาร์ด เกิกแปตริก (Richard Kirkpatrick) ซึ่งเป็นชาวเบลเยียมทั้งสองคน และนายโตกิจิ มาซา (Tokichi Masao) ซึ่งเป็นชาวญี่ปุ่น

สำหรับระบบกฎหมายของประเทศตะวันตกที่อยู่ในการพิจารณาที่จะใช้เป็นแบบอย่างในการปฏิรูปกฎหมายไทยในขณะนั้นมีอยู่ 2 ระบบคือ ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์(Common Law System) ของอังกฤษ และระบบกฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายในภาคพื้นทวีปยุโรป(Civil Law System)

บรรดาประเทศตะวันตกที่ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญากสิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้แก่คนชาติของประเทศเหล่านั้นส่วนใหญ่จะใช้ระบบกฎหมายแบบประมวลกฎหมาย แต่ประเทศอังกฤษก็เป็นประเทศที่มีอิทธิพลทางการเมือง ทางวัฒนธรรม และทางกฎหมายต่อประเทศไทยมากที่สุดในช่วงนั้น โดยขณะนั้นศาลไทยได้ใช้หลักกฎหมายของอังกฤษอยู่แล้วหลายลักษณะด้วยกัน อีกทั้งนักกฎหมายไทยชั้นนำรุ่นนั้นส่วนใหญ่ได้รับการอบรมศึกษากฎหมายมาจากประเทศอังกฤษหลายท่านโดยเฉพาะพระเจ้าลูกยาเธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ซึ่งทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมอยู่ในขณะนั้นก็ทรงสำเร็จการศึกษากฎหมายมาจากประเทศอังกฤษ พระองค์จึงได้เสนอให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวใช้ระบบกฎหมายอังกฤษซึ่งพระองค์ทรงมีความชำนาญเป็นแบบอย่างในการปฏิรูประบบกฎหมายไทย แต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าทรงเห็นว่ากฎหมายเดิมของไทยมีแนวโน้มไปในทางระบบกฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายมากกว่าจึงเป็นการง่ายที่จะเปลี่ยนระบบกฎหมายไทยให้สอดคล้องกับระบบประมวลกฎหมาย ดังนั้น พระองค์จึงทรงตัดสินพระทัยเลือกเอาประมวลกฎหมายเป็นหลักในการปฏิรูประบบกฎหมายไทย และใน พ.ศ.2440 พระองค์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่ง อันมีกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์เป็นประธาน ให้มีหน้าที่ตรวจชำระและร่างประมวลกฎหมายอาญา

การที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่าควรใช้ระบบกฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายมากกว่าระบบกฎหมายคอมมอน ลอร์ ของอังกฤษนั้น ทำให้กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ไม่ทรงพอพระหฤทัยและไม่ทรงเป็นธุระในการร่างประมวลกฎหมาย

ต่อมารัฐบาลฝรั่งเศสได้แนะนำให้ประเทศไทยจ้างชาวฝรั่งเศสเข้ามารับราชการ ซึ่งรัฐบาลไทยได้แต่งตั้งนายยอร์ช ปาดู(Georges Padoux) นักกฎหมายชาวฝรั่งเศสไว้ในตำแหน่ง“ที่ปรึกษาในการร่างกฎหมาย”(Legislative Adviser) ใน พ.ศ.2447 ซึ่งนับว่าเป็นครั้งแรกในประเทศไทยที่มีตำแหน่งที่ปรึกษาในการร่างกฎหมาย

นายยอร์ช ปาดู ได้มีบทบาทสำคัญในการร่างประมวลกฎหมายฉบับแรกของประเทศไทย คือ “กฎหมายลักษณะอาญา” จนแล้วเสร็จและนำขึ้นถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อเสด็จกลับพระนครใน พ.ศ.2450 ซึ่งพระองค์ทรงตรวจแก้ไขด้วยพระองค์เองอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ได้ทรงปรึกษากับรัฐมนตรีสภาแล้ว ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้เป็น “กฎหมายลักษณะอาญา” ในวันที่ 15 เมษายน พ.ศ.2451³

กฎหมายลักษณะอาญาฉบับนี้ มิได้แบ่งประเภทความผิดออกเป็นความผิดลหุโทษ มัชยโทษ และอุกฤษโทษ ตามแบบอย่างที่นิยมกันในยุโรป แต่ได้แบ่งบทบัญญัติต่าง ๆ เป็น 2 ภาค คือ ภาค 1 ว่าด้วยข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งอาจเรียกได้ว่าภาคทั่วไป ตั้งแต่มาตรา 1 ถึง 96 และภาค 2 ว่าด้วยลักษณะความผิดตั้งแต่มาตรา 97 ถึง 340

ในส่วนของความผิดฐานประทุษร้ายแก่ร่างกายนั้น บัญญัติไว้ในภาค 2 ส่วนที่ 7 โดยแบ่งประเภทตามความหนักเบาของความผิดได้ดังนี้

1. ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ร่างกายบาดเจ็บทุพพลภาพ หรือวิกลจริต ตามมาตรา 254
 2. ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ร่างกายโดยเหตุฉกรรจ์ ตามมาตรา 255
 3. ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ร่างกายบาดเจ็บสาหัส ตามมาตรา 256
 4. ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ร่างกายบาดเจ็บสาหัสโดยเหตุฉกรรจ์ ตามมาตรา 257
 5. ความผิดลหุโทษฐานประทุษร้ายต่อกาย ตามมาตรา 338
- บทบัญญัติที่สำคัญ ได้แก่

³ “120 ปี เคนซีลอฟสเคทจากสถาบันที่ปรึกษาข้าราชการแผ่นดินมาเป็นคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ.2417-พ.ศ.2537” วารสารกฎหมายปกครอง ฉบับพิเศษ (เล่ม 13 ตอน 1) , หน้า 13 - 15.

มาตรา 254 ผู้ใดมิได้เจตนาจะฆ่าให้ตาย แต่มันทำให้เขาถึงบาดเจ็บ ทุพพลภาพก็ดี หรือทำให้เขาถึงวิกลจริตก็ดี ท่านว่ามีความผิดฐานประทุษร้ายแก่ร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสองปี หรือให้ปรับไม่เกินกว่าห้าร้อยบาทด้วยอีกโทษหนึ่ง

มาตรา 256 ผู้ใดกระทำประทุษร้ายแก่ร่างกาย จนมีผลถึงสาหัสแก่ผู้ถูกทำร้าย คือว่า

- (1) ถึงเสียแขน ขา ใช้ไม่ได้ก็ดี
- (2) ถึงตาบอดทั้งสองข้าง หรือแต่ข้างเดียวก็ดี
- (3) ถึงหูหนวกทั้งสองข้าง หรือแต่ข้างเดียวก็ดี
- (4) ถึงลิ้นขาดก็ดี
- (5) ถึงเสียสิ่งซึ่งสำหรับเกิดพืชพรรณก็ดี
- (6) ถึงรูปหน้าเสียโฉมติดตัวก็ดี
- (7) ถึงความทุพพลภาพ หรือพยาธิที่ทำให้เป็นคนพิการไปจนตลอดชีวิต

หรือ แม้อาจจะเห็นได้ว่า จะเป็นคนพิการไปจนตลอดชีวิตก็ดี

(8) ถึงความทุพพลภาพหรือพยาธิ มีการประกอบด้วยทุกขเวทนาถ้าเกินกว่ายี่สิบวันก็ดี หรือแม้ถึงไม่สามารถจะประกอบการหาเลี้ยงชีพได้โดยปกติเพราะความทุพพลภาพหรือพยาธินั้นเกินกว่ายี่สิบวันก็ดี

ท่านว่าความผิดของมันเป็นฐานประทุษร้ายแก่ร่างกายอย่างสาหัส มันต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป จนถึงเจ็ดปี

มาตรา 338 ความผิดลหุโทษ ในฐานประทุษร้ายต่อกาย

(1) ผู้ใดบังอาจขว้างปาผู้อื่นโดยของโสโครก หรือด้วยก้อนหินก้อนอิฐ หรือด้วยของแข็งกระด้างอย่างใด ๆ แต่มิได้ต้องตัวบุคคลผู้ใดท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษชั้น 2

(2) ผู้ใดทำการโดยฐานประมาท และมันกระทำให้เกิดบาดเจ็บแก่ร่างกายของบุคคลใดไซ้ร ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษชั้น 3

(3) ผู้ใดบังอาจทุบตี หรือใช้กำลังกระทำอย่างใด ๆ แก่ผู้อื่น แต่ไม่ถึงบาดเจ็บ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษชั้น 4

จะเห็นว่า กฎหมายลักษณะอาญาแบ่งระดับเจตนาการทำร้ายร่างกายผู้อื่นไว้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับที่ 1 เจตนาในระดับลหุโทษ ตามมาตรา 338 ระดับที่ 2 เจตนาทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กาย ตามมาตรา 254 และบัญญัติให้การทำร้ายร่างกายผู้อื่นและผลถึงสาหัส ก็ให้รับโทษตามมาตรา 256 ซึ่งเป็นบทให้รับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผลของการกระทำ ไม่มีบทบัญญัติให้ผู้กระทำผิดที่มีเจตนาทำร้ายร่างกายผู้อื่นให้ได้รับอันตรายแก่กายสาหัสรับผิดไว้โดยตรง

3.2 หลังประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา

3.2.1 คำอธิบายทางตำรา

ประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบัน เรียกว่าประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2500

ความผิดต่อร่างกายในประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะที่ 10 หมวด 2 บทบัญญัติที่ให้ผู้ต้องรับผิดในการทำร้ายผู้อื่นซึ่งเป็นความผิดพื้นฐาน คือ มาตรา 295 บัญญัติว่า

“ผู้ใดทำร้ายผู้อื่น จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย หรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

การทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้รับอันตรายสาหัสนั้น บัญญัติไว้ในมาตรา 297 ว่า

“ ผู้ใดกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี

อันตรายสาหัสนั้น คือ

- (1) ดาบอด หูหนวก ลิ่นขาด หรือเสียอวัยวะประสาท
- (2) เสียอวัยวะสืบพันธุ์หรือความสามารถสืบพันธุ์
- (3) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้วหรืออวัยวะอื่นใด
- (4) หน้าเสียโฉมอย่างติดตัว
- (5) แหว่งลูก
- (6) จิตพิการอย่างติดตัว
- (7) ทูพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต
- (8) ทูพพลภาพ หรือป่วยเจ็บ ด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวัน หรือ

จนประกอบกรณีกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน

ความผิดตามมาตรานี้ วรรคหนึ่งเป็นการกำหนดลักษณะของการกระทำ และผลของการกระทำอันเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัส วรรคสองเป็นการกำหนดเป็นคำนิยามความหมายของคำว่าอันตรายสาหัส ความผิดตามวรรคหนึ่ง อาจแยกองค์ประกอบภายนอกของความผิดในส่วนของ การกระทำ และองค์ประกอบภายในที่เกี่ยวกับจิตใจของผู้กระทำความผิดได้ดังนี้

องค์ประกอบภายนอก

1) กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย กล่าวคือ องค์ประกอบตามมาตรา 295 ประกอบด้วย (1) ทำร้าย (2) ผู้อื่น (3) จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย หรือจิตใจของผู้อื่น

2) จนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัส หมายความว่า การกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายนั้น เป็นเหตุให้ผู้ถูกทำร้ายได้รับอันตรายสาหัส กล่าวคือเป็นอันตรายอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในวรรคสอง ซึ่งมีลักษณะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ แต่เป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจที่ร้ายแรงกว่าตามมาตรา 295

องค์ประกอบภายใน

เจตนาธรรมดา ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาตามมาตรา 295 ในการทำร้ายผู้อื่น การกระทำความผิดตามมาตรา 295 นี้เจตนาไม่คลุมถึงผลของการกระทำ กล่าวคือ แม้ผู้ทำร้ายจะไม่มีเจตนาที่จะทำให้อื่นได้รับอันตรายสาหัสก็ตาม ถ้าผลของการทำร้ายเป็นเหตุให้ผู้ถูกทำร้ายรับอันตรายสาหัสแล้ว ผู้ทำร้ายก็มีความผิดตามมาตรา 295

รับอันตรายสาหัสตามวรรคสอง

วรรคสองมีลักษณะเป็นคำนิยาม ให้ความหมายของคำว่าอันตรายสาหัสไว้ 8 อย่างด้วยกัน ไม่ว่าจะ มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดก็ถือว่าเป็นอันตรายสาหัสทั้งสิ้น คำว่าอันตรายสาหัส มีใช้อยู่ในมาตราต่าง ๆ ในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับที่กำหนดไว้

(1) ตาบอด หูหนวก ลิ่นขาด หรือเสียอวัยวะประสาท หมายความว่า ไม่ว่าจะผลที่เกิดขึ้นนั้นจะเกิดขึ้นอย่างหนึ่งอย่างใดก็ถือว่าเป็นอันตรายสาหัสทั้งสิ้น

ตาบอด(blind) หมายถึงตาขาดความสามารถที่จะมองเห็นได้ ไม่ว่าจะการบอดนั้นจะเป็นเพราะเสียดวงตา หรือเพราะเสียประสาทตาทำให้มองไม่เห็นก็ตาม เช่น ถูกดีดศีรษะทำให้ตามองไม่เห็น เป็นต้น การมองไม่เห็นจะต้องมีลักษณะอันพึงคาดหมายได้ว่าจะเป็นการมองไม่เห็นโดยถาวร อย่างไรก็ตามคำว่า ถาวร ไม่ใช่หมายถึงกับว่า จะไม่มีทางรักษาให้กลับมองเห็นได้โดยเด็ดขาด แม้จะทำการรักษาโดยเปลี่ยนดวงตาจะทำให้กลับมองเห็นได้ตาม ดวงตาก็บอดในลักษณะที่เป็นถาวรตามสภาพที่เป็นอยู่ในขณะนั้นแล้ว คำว่าตาบอดไม่ได้หมายความถึงกับว่าต้องบอดทั้งสองข้าง(blind on both eyes)เช่นที่ใช้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คำว่า ตาบอด ในมาตรานี้ แม้แต่บอดเพียงข้างหนึ่งข้างใดก็ได้ถือว่า ตาบอดอันเป็นอันตรายสาหัสแล้ว

หูหนวก หมายความว่าหูขาดความสามารถที่จะได้ยินเสียง ไม่ว่าจะโดยความบกพร่องที่เกิดจากส่วนหนึ่งส่วนใดของหู เช่น เยื่อหูขาดทะลุ หรือเกิดขึ้นจากระบบประสาทหูก็ตาม อันมีลักษณะติดตัวหรือซึ่งน่าจะติดตัว(certainly or probable) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้จะมีทางรักษาได้โดยหูนั้นจะหายหนวกก็ตาม แต่ตามสภาพที่เป็นอยู่ในขณะนั้นหูก็หนวกแล้ว

ลักษณะ หมายความว่าถึงลักษณะหายไปทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วนกล่าว คือ ลินไม่จำเป็นจะต้องขาดจนดับไปทั้งหมด แม้จะยังเหลืออยู่บ้างเพียงบางส่วน ไม่ว่าส่วนที่เหลือนั้นจะยังมีความรู้สึกในรส ตลอดจนใช้ประโยชน์ได้หรือไม่ก็ตามก็ถือได้ว่าลินขาดอันเป็นอันตรายสาหัสแล้ว

เสียขานประสาท หมายความว่าเสียความสามารถในการได้กลิ่น ในลักษณะที่จุมุกหรือประสาทในส่วนที่ได้กลิ่นขาดความสามารถโดยติดตัว

(2) เสียอวัยวะสืบพันธุ์หรือความสามารถสืบพันธุ์ หมายความว่าถึงเสียอวัยวะเพศ ซึ่งใช้สำหรับสืบพันธุ์ไปทีเดียว คำว่า เสียอวัยวะสืบพันธุ์ ไม่ได้กินความถึงเสียความรู้สึกในทางเพศด้วย กล่าวคือมีอวัยวะสืบพันธุ์พร้อมแต่ความรู้สึกขาดหายไป ไม่ว่าจะ เป็นอวัยวะสืบพันธุ์ของชายหรือหญิง ซึ่งในภาษาฝรั่งเศสเรียกว่า castration ไม่ใช่ emasculation (ทำให้อวัยวะสืบพันธุ์ใช้สืบพันธุ์ไม่ได้ แม้จะไม่ถึงขาดหาย) ความสามารถสืบพันธุ์หมายถึง ทำให้ชายหญิงไม่สามารถ สืบพันธุ์ หมายถึงทำพันธุ์สืบต่อกันไป สืบ หมายถึงก้าวหน้าต่อๆ ไป ความสามารถสืบพันธุ์ หมายความว่าถึงเสียไปซึ่งการใช้สืบพันธุ์ เช่น ชายหญิงที่ถูกทำร้ายโดยวิธีตอนหรือหญิงที่ถูกทำร้ายจนมดลูกพิการไม่อาจมีลูกได้ เป็นต้น (ทำให้ชายหญิงไม่สามารถสืบพันธุ์ได้ แม้จะยังสามารถร่วมประเวณีได้)

(3) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้ว หรืออวัยวะอื่นใด หมายความว่าถึงเสียอวัยวะอย่างหนึ่งอย่างใดก็ถือได้ว่าเป็นอันตรายสาหัสทั้งสิ้น

คำว่า เสีย ในอนุมาตรานี้หมายความว่าเสียโดยขาดหายไปทีเดียวหรือเสียโดยใช้การอย่างปกติไม่ได้ ฉะนั้นไม่ว่าแขน ขา มือ เท้า นิ้ว หรืออวัยวะอื่นใดจะถูกทำร้ายจนขาดไป หรือถูกทำร้ายไม่ขาดยังอยู่เป็นปกติทุกส่วน แต่ไม่สามารถใช้การได้อย่างปกติสำหรับอวัยวะนั้นก็ถือได้ว่าเสียอวัยวะนั้น ๆ แล้ว เช่น แขนไม่มีกำลังยกของหนักซึ่งโดยปกติยกได้ขาซึ่งปกติวิ่งได้เร็วหรือเดินทางไกล ๆ ได้ แต่เมื่อถูกทำร้ายแล้ววิ่งเร็วหรือเดินทางไกล ๆ ไม่ได้ เป็นต้น

ขอให้สังเกตว่าคำว่า นิ้ว หมายความว่าถึงนิ้วทุกส่วนของร่างกายบุคคล ไม่ว่าจะเป็นนิ้วมือหรือนิ้วเท้าก็ตาม และไม่ว่าจะเป็นนิ้วใดถ้าเสียไป ก็ถือว่าเป็นอันตรายสาหัสแล้ว ในชั้นร่างกฎหมายมีผู้เห็นว่าคำว่า นิ้ว น่าจะเอาเฉพาะนิ้วมือเท่านั้น แต่ก็มีผู้เห็นว่าการเสียนิ้วเท่านั้นอาจเล็งเห็นได้ว่าน่าจะเป็นเรื่องน่าอับอายขายหน้า จึงควรเขียนให้คลุมมีความหมายถึงนิ้วเท้าด้วย ในที่สุดจึงใช้คำว่านิ้วเพื่อให้หมายความรวมทั้งนิ้วมือ หรือนิ้วเท้าด้วย อวัยวะอื่นใด หมายความว่าถึงอวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายบุคคลขาดหายไปหรือเสียในการใช้ เช่น ไบหูขาด ใจไม่ทำงาน อวัยวะเพศเสียความรู้สึกในทางเพศ เป็นต้น คำว่า เสีย หมายถึงเสียในลักษณะที่ติดตัว ตามลักษณะที่เป็นอยู่ในชั้นร่างกฎหมายได้พิจารณากันว่าจะกำหนดว่าเป็นอวัยวะสำคัญตามแบบกฎหมายต่างประเทศบางประเทศ เช่น กฎหมายอิตาลี หรือ

กฎหมายสวีเดนหรือไม่ แต่ที่ประชุมเห็นว่าไม่ควรกำหนดไว้ เพราะถ้าเช่นนั้นคนจะอุทธรณ์ฎีกากันยุ่ง ในปัญหาที่ว่า เป็นอวัยวะสำคัญหรือไม่ คำว่าอวัยวะอื่นใดนี้ ศาลฎีกาได้เคยให้คำอธิบายไว้ว่า ต้องแปลความให้รับกับอวัยวะดังระบุชื่อไว้หมายความว่า ต้องเป็นอวัยวะที่สำคัญต่อร่างกายใกล้เคียงกับอวัยวะที่ระบุชื่อ(ดูคำพิพากษาฎีกา(ประชุมใหญ่)ที่ 630/2509) คำพิพากษาฎีกาที่ 631/2509 และคำพิพากษาฎีกาที่ 749/2515)

(4) หน้าเสียโฉมอย่างติดตัว หมายความว่ารูปร่างหน้าเสียไป (disfiguration) หรือความงามหมดไปหรือลดน้อยลงแม้รูปร่างหน้าจะยังดีอยู่ แม้คำว่า โฉม จะแปลว่ารูปร่างหรือทรวดทรงก็ตาม แต่คำว่า เสียโฉม ในภาษาไทยมุ่งไปทางความสวยงาม ฉะนั้น ถ้าทำให้รูปร่างหน้าเสียไป เช่น ใช้ไม้ตีจนคางหลุดหน้าตาบิดเบี้ยว หน้าผากบวมหรือใช้น้ำกรดสาด ใช้มีดฟันจนผิวหนังที่หน้าเป็นแผลหรือไหม้เกรียมจนหน้าเกลียดแล้ว ก็ถือได้ว่า ความงามของใบหน้าเสียไป อันเป็นอันตรายสาหัสทั้งสิ้น กฎหมายกำหนดว่าหน้าเสียโฉมอย่างติดตัว กล่าวคือลักษณะของการเสียโฉมเช่นนั้นเห็นได้ว่าจะเป็นอย่างนั้นตลอดไป ฉะนั้นแม้ภายหลังจะแก้ไขตกแต่งให้หายเสียโฉม เช่นตกแต่งทางศัลยกรรมแล้วทำให้หายเสียโฉมได้ก็ตาม ก็ถือว่าเป็นอันตรายสาหัสแล้ว ขอให้สังเกตว่า ในการพิจารณาของศาล ถ้ารูปร่างหน้าเสียไป เช่น บิดเบี้ยว หน้าผากยุบ เป็นต้น ศาลถือว่ารูปร่างหน้าเสียโฉมทั้งสิ้น แต่ถ้าเกิดเป็นรอยแผลเป็นขึ้นที่ใบหน้า ศาลพิจารณาถึงขนาดความกว้างยาวของแผลเป็น ตลอดจนความชัดเจนและระยะทางที่ผู้อื่นจะมองเห็นได้เป็นหลักในการวินิจฉัยว่าหน้าเสียโฉมหรือไม่ ส่วนปัญหาที่ว่า การเสียโฉมนั้นจะติดตัวหรือไม่ ศาลวินิจฉัยไปในทางที่ว่าถ้าอาจหายได้แล้ว แม้จะใช้เวลา นานก็ไม่ถือว่าเสียโฉมอย่างติดตัว

(5) แท้งลูก หมายความว่าทารกซึ่งปฏิสนธิในครรภ์มารดาไม่รอดเป็นทารก ในทางการแพทย์ได้ให้คำอธิบายว่าการแท้งลูก(abortion) ไว้ว่า หมายความว่า การตั้งครรภ์ได้สิ้นสุดลงก่อน 28 สัปดาห์ และเด็กไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ภายนอกมดลูก ในทางกฎหมายนั้น หมายถึงทารกซึ่งปฏิสนธิในครรภ์มารดาไม่รอดเป็นทารก กล่าวคือ ไม่ได้เริ่มมีสภาพบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เลย ถ้าคลอดออกมามีชีวิตอยู่เพียงชั่วขณะ กล่าวคือได้อยู่รอดเป็นทารกแล้วจึงตายก็ไม่ถือว่าเป็นการแท้งลูก ในทางกฎหมายถือว่าเป็นความผิดในชั้นพยายามเท่านั้น ศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยว่า การกระทำอันจะเป็นผิดฐานทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกทำร้ายได้รับอันตรายสาหัสถึงแท้งลูกตามมาตรา 297(5) นั้น จะต้องเป็นกรณีที่กระทำให้ลูกในครรภ์ของผู้ถูกทำร้ายคลอดออกมาในลักษณะที่ลูกนั้นไม่มีชีวิต ส่วนการคลอดก่อนกำหนดเวลาในลักษณะที่เด็กยังมีชีวิตอยู่ต่อมาอีก 8 วันแล้วจึงตาย ไม่เป็นการทำให้รับอันตรายสาหัสถึงแท้งลูกตามมาตรา 297(5)(คำพิพากษาฎีกาที่ 677/2510)

พึงสังเกตว่า การแท้งลูกตามที่กำหนดในมาตรา 297(5) ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ต่างกับความผิดฐานทำให้แท้งลูกตามกำหนดไว้ในหมวด 1 เพราะความผิดในหมวดดังกล่าวเป็นเรื่องกระทำให้ตนเองหรือผู้อื่นแท้งลูก โดยผู้กระทำมีเจตนาที่จะทำให้แท้ง แต่อันตรายสาหัสที่กำหนดว่าแท้งลูกที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งนั้น เจตนาของผู้กระทำเป็นอย่างอื่น กล่าวคือไม่ได้มีเจตนาถึงขั้นที่จะทำให้แท้งลูก เพียงแต่มีเจตนาที่จะทำร้าย การแท้งลูกเป็นผลอันเกิดจากการทำร้ายร่างกาย เช่น ชกต่อย และตีหญิง หรือเอาเปลือกกล้วยไปวางตักไว้เพื่อให้หญิงหกล้มไปโดยไม่รู้ว่ามีครรภ์ การที่หญิงถูกทำร้ายเป็นผลทำให้หญิงแท้งลูก เป็นต้น แต่ถ้ามีเจตนาที่จะทำร้ายโดยทำให้แท้งลูก เช่น ให้หญิงกินยา ฉีดยาเพื่อให้แท้งลูก การกระทำนั้นก็เป็นเรื่องของความผิดในหมวด 3 คือความผิดฐานทำให้แท้งลูก ไม่ใช่ความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัส

(6) จิตพิการอย่างติดตัว หมายความว่าถึงจิตบกพร่องไม่อยู่ในสภาพปกติอย่างติดตัว ไม่ว่าจะสภาพไม่ปกตินั้นจะถึงขั้นวิกลจริตหรือไม่ก็ตาม เช่น ถูกผู้อื่นทำร้ายโดยแกล้งบอกข่าวร้ายจนทำให้หลงผิดเพื่อนหรือถูกตีหัวทำให้ล้มความทรงจำ เป็นต้น ข้อสำคัญก็คือจิตต้องพิการอย่างติดตัว จึงจะถือได้ว่าเป็นอันตรายสาหัส แต่ถ้ามีความบกพร่องทางจิตเพียงชั่วคราวชั่วคราวก็ไม่ใช่อันตรายสาหัส

(7) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต หมายความว่า ไม่ว่าจะทุพพลภาพซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต หรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต อย่างหนึ่งอย่างใดก็ถือได้ว่าเป็นอันตรายสาหัสทั้งสิ้น ทุพพลภาพ (infirmity) หมายความว่า ขาดกำลังตามพจนานุกรมให้ความหมายไว้ว่า ขาดกำลังที่จะประกอบการทำงาน กรณีทำร้ายต่อกายหรือจิตใจของบุคคล การกระทำนั้นอาจเป็นผลต่อร่างกายภายนอกหรือทำให้อวัยวะภายในชอกช้ำเกิดความบกพร่อง กำลังลดน้อยถอยลงจนไม่สามารถใช้การตามปกติได้ ไม่ว่าจะพิการในลักษณะที่อวัยวะขาดหายไปเลยหรือยังมีอวัยวะอยู่ครบถ้วน แต่จะใช้การไม่ได้ตามปกติจนทำให้ขาดกำลังที่จะประกอบการทำงาน เช่น ถูกทำร้ายทำให้แขนขาไม่มีแรงที่จะยกของหนักหรือเดินเหินได้คล่องแคล่วเหมือนเดิม นิ้วจับดินสอปากกาไม่ได้ เป็นต้น ป่วยเจ็บเรื้อรัง หมายความว่าถึงเจ็บป่วยติดต่อกันไป หรือเป็นๆ หายๆ ติดต่อกันไปที่เรียกว่าสามวันดีสี่วันไข้ คำว่าซึ่งอาจตลอดชีวิต หมายถึงลักษณะที่ทุพพลภาพหรือป่วยเจ็บเรื้อรังนั้นอาจตลอดชีวิตของบุคคลนั้น คำว่า อาจ แสดงว่าคาดคะเนว่าจะเป็นเช่นนั้นเท่านั้นไม่ถึงกับว่าต้องมีลักษณะอันค่อนข้างจะแน่นอน ซึ่งกฎหมายใช้น่าจะ ฉะนั้นเพียงแต่อาจจะเป็นเช่นนั้นตลอดชีวิตได้แล้วก็เป็นอันตรายสาหัสทั้งสิ้น

(8) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บ ด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวัน หรือจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน หมายความว่า (1) ทุพพลภาพ หรือ

ป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวัน หรือ (2) ทุพพลภาพหรือป่วยเจ็บจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน

ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บ ด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวัน ด้วยอาการทุกขเวทนา หมายความว่าถึงได้รับความทุกข์ยากความเจ็บปวดทรมาน เช่น เจ็บปวดเดินหรือนั่งไม่ได้ตามปกติเกินกว่ายี่สิบวัน รับประทานอาหารไม่ได้ต้องเจาะลำคอให้อาหารต้องให้อาหารทางเส้นเลือดเกินยี่สิบวัน เป็นต้น

ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บ จนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน คำว่ากรณียกิจ หมายความว่ากิจที่ต้องทำ ฉะนั้นไม่ว่ากิจการอย่างใดก็ถือได้ว่ากรณียกิจทั้งสิ้น ถ้าเป็นกิจการที่ควรทำ เช่น เขียนหนังสือ ไปเรียน ทำนา ทำสวน ปลูกต้นไม้ รดน้ำต้นไม้ แต่ถ้าเป็นกิจการที่ไม่ควรทำ เช่น ลักขโมย ฉุดคร่าอาจารย์หรือฉ้อโกงผู้อื่น ก็ไม่ใช่กรณียกิจ ไม่ใช่กิจที่ควรทำ แม้ผู้นั้นจะกระทำเป็นนิจสินก็ตาม เดิมกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 มาตรา 256(8) ใช้คำว่า ไม่สามารถจะประกอบกรณียกิจได้ แต่ในการพิจารณาแก้ไขได้เปลี่ยนเป็นใช้คำว่า จนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้ ทั้งนี้เพราะเห็นว่าถ้าใช้คำว่า ประกอบกรณียกิจแล้วความหมายจะแคบมาก เช่น คนที่เลี้ยงกล้วยไม้หรือปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ถูกทำร้ายจนรดน้ำกล้วยไม้หรือขุดพรวนดินไม่ได้ เช่นนี้ การรดน้ำหรือพรวนดิน จะว่าประกอบกรณียกิจไม่ได้ นักเรียนที่ไปโรงเรียนไม่ได้ ทำการบ้านไม่ได้ พระภิกษุที่ออกบิณฑบาตไม่ได้ เหล่านี้ไม่ใช่การประกอบกรณียกิจ จึงแก้เป็นใช้คำว่าจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้ซึ่งทำให้ความหมายกว้างขึ้น กรณีดังกล่าวมาแล้วก็เข้าหมวดแม้คนที่ไม่มียศไม่ได้หาเลี้ยงชีพเลยก็ได้รับอันตรายสาหัสตามมาตรานี้ได้ เพราะถ้าเขากระทำในสิ่งที่เขาทำเป็นปกติไม่ได้แล้วก็เข้าหมวด อย่างไรก็ตามกฎหมายกำหนดว่าต้องเป็นกรณียกิจตามปกติ ซึ่งหมายถึงกิจที่เขากระทำเป็นปกติ เช่น สวดมนต์ไหว้พระ รดน้ำพรวนดิน ไปโรงเรียน หรือไปส้วมไม่ได้ เป็นต้น กล่าวคือต้องเป็นกิจการที่เขาทำอยู่เสมอเป็นปกติ ทั้งนี้ การทำร้ายนั้นต้องทำให้เขาทุพพลภาพหรือประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวันจึงจะถือได้ว่าเป็นอันตรายสาหัส⁴

"มาตรา 391 ผู้ใดใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น โดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

ความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามมาตรานี้ อาจแยกลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิดได้ดังนี้

⁴สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์, อธิบายกฎหมายอาญา เล่ม 4 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521), หน้า 86 - 101.

องค์ประกอบภายนอก

1. ใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น หมายความว่า ลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิดตามมาตรา ๓๑ คือ ใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น ซึ่งได้แก่ใช้แรงกายภาพทำอันตรายผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำต่อ เนื้อตัว ร่างกาย หรือกระทำต่อจิตใจของเขาก็ตาม เช่น ใช้กำลังร่างกาย ชกต่อย เตะหรือตีเขา หรือใช้เครื่องมืออย่างอื่นที่ไม่มีความรับผิดชอบทางอาญา ทำร้ายเขา ด้วยแรงกายภาพของตนเอง เช่น ใช้ไม้ตี หรือใช้ของแข็งหรือของแหลมขว้างปาเขา เป็นต้น ความหมายของคำว่า ใช้กำลังทำร้าย แตกต่างกับความหมายของคำว่าใช้กำลังประทุษร้าย ตามบทนิยามในมาตรา ๓๑(๖) เพราะคำว่า ใช้กำลังทำร้ายไม่มีความหมายรวมไปถึงการกระทำด้วยวิธีอื่นใด นอกจากทำโดยใช้แรงกายภาพ และไม่มี ความหมายรวมไปถึงการกระทำใดๆ ซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลหนึ่งบุคคลใด อยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือการกระทำโดยวิธีอื่นอันคล้ายคลึงกันด้วย เช่น เอายาเบื่อเมาให้เขากิน เป็นต้น ไม่ใช่เป็นการใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น แต่เป็นการใช้กำลังประทุษร้ายผู้อื่น

2. โดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ หมายความว่า การทำร้ายไม่เป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ ของผู้ที่ถูกทำร้าย เช่น ชกต่อยหรือขว้างปา แต่เขาไม่ได้รับอันตรายแก่กาย หรือแกล้งขบถรถเฉี่ยวเข้าไปใกล้ๆเขา คล้ายๆจะชนเพื่อให้เขาตกใจ แต่เขาไม่ได้รับอันตรายต่อจิตใจ เป็นต้น ขอให้สังเกตว่า การใช้กำลังกายภาพทำร้ายผู้อื่นตามมาตรา ๓๑ แม้จะไม่ถูกต้องตัวบุคคลเลย เช่น ขว้างปา หรือ เตะต่อยเขาแต่ไม่ถูก ก็เป็นการใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย หรือจิตใจตามมาตรา ๓๑

โดยเจตนา หมายความว่า ความผิดตามมาตรา ๓๑ ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาตามมาตรา ๕๙ ในการใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น กล่าวคือ มีเจตนาที่จะใช้แรงกายภาพทำอันตรายแก่กายของผู้อื่น^๕

จะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายอาญา แบ่งระดับเจตนาความผิดต่อร่างกายไว้ ๒ ระดับ คือ ระดับที่ ๑ เจตนาในระดับลหุโทษ ตามมาตรา ๓๙๑ ระดับที่ ๒ เจตนาทำร้ายผู้อื่นเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามมาตรา ๓๑๕ ส่วนความผิดในมาตรา ๓๑๗ เป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา ๓๑๕ ต้องรับโทษหนักขึ้น เพราะผลแห่งการกระทำซึ่งเป็นผลที่ตามธรรมชาติย่อมเกิดขึ้นได้ตามมาตรา ๖๓

^๕เรื่องเดียวกัน , หน้า ๗๘๙ - ๗๙๑.

3.2.2 ข้อสังเกตและความเห็นทางกฎหมายเกี่ยวกับความผิดต่อร่างกาย

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดต่อร่างกาย คือ ความปลอดภัยของร่างกาย ความผิดต่อร่างกายโดยเจตนาที่เป็นความผิดพื้นฐาน ได้รับการบัญญัติไว้ในภาคลหุโทษ คือ ในมาตรา 391 ส่วนความผิดอาญาที่กฎหมายเรียกว่า “ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย” เริ่มจากมาตรา 295 มาตรา 297 และมาตรา 290 นั้น เป็น “ความผิดอาญาที่ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผลของการกระทำ” เกี่ยวกับความผิดตามมาตรา 295 และ 391 นี้ ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยว่า

“ศาลฎีกาเห็นว่า มาตรา 295 กับมาตรา 391 ต่างบัญญัติลงโทษบุคคลที่ทำร้ายผู้อื่นไว้ทำนองเดียวกัน คงต่างกันในเรื่องที่ว่า การทำร้ายตามมาตรา 295 เป็นการทำร้ายจนถึงขั้นเกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้ถูกทำร้าย ส่วนการทำร้ายตามมาตรา 391 เป็นการทำร้ายไม่ถึงขั้นเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้ถูกทำร้าย”(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 688/2507)

ซึ่งทำให้เข้าใจไปได้ทำนองว่าความผิดตามมาตรา 295 เป็นการผิดอาญาที่ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผลของการกระทำดังกล่าวมาแล้ว⁶

แต่อย่างไรก็ตามในความเห็นดังกล่าวนี้ มีผู้มีความเห็นแตกต่างไปว่า ความผิดตามมาตรา 391 และความผิดตามมาตรา 295 เป็นความผิดต่างหากจากกันโดยเห็นว่าเป็นผลของการทำร้าย คือ เป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจซึ่งเป็นผลโดยตรงตามทฤษฎีเงื่อนไข เป็นผลที่ผู้กระทำมีเจตนาตามมาตรา 59 มิใช่ผลธรรมดาตามมาตรา 63 ซึ่งเป็นแต่เพียงผลที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ความผิดตามมาตรา 295 นี้มิใช่ความผิดที่ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะเกิดผลจากการกระทำความผิดตามมาตราอื่น ผลของการกระทำที่เป็นอันตรายแก่กายมิใช่ผลที่ต้องรับโทษหนักขึ้นจากการกระทำความผิดตามมาตรา 391 ผลของการกระทำที่เป็นอันตรายแก่จิตใจก็มิใช่ผลที่ต้องรับโทษหนักขึ้นจากการกระทำให้กลัวหรือตกใจตามมาตรา 392 เพราะการกระทำตามมาตรา 391 คือใช้กำลังทำร้าย การกระทำตามมาตรา 392 คือการขู่เข็ญ แต่การกระทำตามมาตรา 295 นี้ แม้ทำโดยไม่ได้ใช้กำลังหรือโดยวิธีอื่นที่ไม่ใช่ขู่เข็ญ ก็เป็นความผิด เมื่อเป็นผลของความผิดที่ผู้กระทำต้องมีเจตนา หากผู้กระทำเจตนาต่อผลนั้น แต่กระทำไม่ตลอดหรือไม่บรรลุผล ก็เป็นความผิดฐานพยายามส่วนความผิดตามมาตรา 297 เป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 ต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะผลแห่งการกระทำซึ่งต้องเป็นผลที่ตามธรรมดาย่อมเกิดขึ้นได้ตามมาตรา 63 กล่าวคือ ต้องมีเจตนาในการกระทำที่เป็นความผิดตามมาตรา 295

⁶ คณิต ฅ นคร , กฎหมายอาญาภาคความผิด , พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ ๗ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2537) , หน้า 62.

แต่ไม่ต้องมีเจตนาต่อผลที่ทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรานี้ แต่ต้องเกิดผลที่ระบุไว้ในมาตรานี้ขึ้นจริง ๆ แล้ว ผู้กระทำผิดจึงจะต้องรับผิด เมื่อไม่ใช่ผลที่กฎหมายให้รับผิดเพราะกระทำโดยเจตนา การพยายามกระทำความผิดตามมาตรา 297 นี้จึงไม่มี เพราะการพยายามกระทำความผิดมีแต่ในความผิดที่กระทำโดยเจตนาเท่านั้น⁷

และอีกความเห็นหนึ่งเกี่ยวกับความผิดตาม 295 คือ ความผิดฐานทำร้ายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจนี้เป็นความผิดที่มีลักษณะพิเศษ เป็นข้อยกเว้นจากหลักกรรมดา กล่าวคือ เป็นกรณีที่เจตนาของผู้กระทำไม่จำต้องคลุมถึงผล และถ้าผลของการกระทำไม่เกิดขึ้นความผิดก็ไม่สำเร็จ ปัญหาว่าการพยายามกระทำความผิดมีหรือไม่ เพราะในเรื่องพยายามต้องพิจารณาว่าผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดผลอันใดขึ้น และเมื่อลงมือแล้วไม่เกิดผลสมดังเจตนา เพราะกระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล จึงจะถือว่าพยายามกระทำความผิด ความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจนี้อาจมีพยายามกระทำความผิดตามความหมายของมาตรา 80 ก็ได้ ไม่มีก็ได้ แล้วแต่ว่าผู้กระทำได้มีเจตนาที่จะให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจจากการกระทำร้ายของตนหรือไม่ ถ้าผู้กระทำมีเจตนาจะให้เกิดอันตรายดังกล่าวขึ้น แต่กระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแล้ว แต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้กระทำก็มีผิดฐานพยายามกระทำความผิดตามมาตรา 295 ตัวอย่างเช่น ก. มีเจตนาจะฟันศีรษะ ข. ให้แตก ก. จึงเอามีดฟัน ข. แต่ ข.หลบทัน ก. มีผิดฐานพยายามกระทำความผิดตามมาตรา 295 เพราะ ก. มีเจตนาจะให้ ข. รับอันตรายแก่กายแล้ว⁸ ส่วนการกระทำผิดตามมาตรา 297 ผู้กระทำจะมีเจตนาให้เกิดอันตรายสาหัสขึ้นหรือไม่ ๆ สำคัญ ถ้าผู้กระทำมีเจตนาทำร้ายและผลของการทำร้ายอันเป็นผลกรรมดาตามมาตรา 63 ทำให้เกิดอันตรายสาหัส ผู้กระทำก็มีความผิดตามมาตรา 295 ความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนได้รับอันตรายสาหัสตามมาตรา 297 ต่างกับความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามมาตรา 295 กล่าวคือไม่มีการพยายามกระทำความผิด ตัวอย่าง ก. ใช้มีดฟัน ข. ถูก ข. แขนขาด ก. มีผิดตามมาตรา 297 แต่ถ้า ก. ฟัน ข. ไม่ถูก ก. ไม่มีผิดฐานพยายามกระทำความผิดตามมาตรา 297 แต่มีผิดฐานพยายามกระทำความผิดตามมาตรา 295 เท่านั้น ทั้งนี้เพราะมาตรา 297 เป็นเหตุเพิ่มโทษหนักขึ้นของการกระทำความผิดตามมาตรา 295 เท่านั้น และจะเป็นผิดก็ต่อเมื่อผลคืออันตรายสาหัสเกิดขึ้น แม้ผู้กระทำจะมีเจตนาเพียงทำร้ายร่างกาย ไม่ได้มีเจตนาจะให้

⁷จิตต ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3 พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2532), หน้า 2204 - 2205.

⁸หยุด แสงอุทัย, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1 พิมพ์ครั้งที่ 16 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537), หน้า 342 - 343.

อันตรายสาหัสเกิดขึ้น แต่ถ้าผลไม่เกิดขึ้น ก็ไม่มีการพยายามกระทำความผิด แม้ผู้กระทำจะ
ได้มีเจตนาที่จะให้อันตรายสาหัสเกิดขึ้น⁹

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความเห็นว่า ความผิดฐานนี้ ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องมีเจตนา
ให้ผู้ถูกทำร้ายรับอันตรายสาหัส เพียงกระทำโดยมีเจตนาทำร้ายก็พอแล้ว อันตรายสาหัสนั้น
ต้องเป็นผลที่ตามธรรมดาที่เกิดขึ้นได้ จากการกระทำนั้นตามมาตรา 63 และเนื่องจากความ
ผิดฐานทำร้ายร่างกายสาหัสเป็นความผิดเอาโทษหนักขึ้นตามผลของการกระทำ ดังนั้นจึงไม่
มีชั้นพยายามกระทำความผิดในฐานนี้¹⁰

ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา ตามมาตรา 290 ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย
ตามมาตรา 295 และความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำรับอันตราย
สาหัสตามมาตรา 297 การกระทำมีเจตนาอย่างเดียวกัน คือ เจตนาทำร้ายและการกระทำ
ก็อย่างเดียวกัน คือ ทำร้ายผู้อื่น ส่วนจะเป็นความผิดและต้องระวางโทษตามมาตราใดนั้น
ให้ดูที่ผล ถ้าผลทำให้เขาตายเป็นความผิดตามมาตรา 290 ถ้าเขารับอันตรายแก่กาย หรือ
จิตใจเป็นความผิดตามมาตรา 295 ถ้าเขารับอันตรายสาหัสเป็นความผิดต้องระวางโทษ ตาม
มาตรา 297 ฉะนั้น การพยายามกระทำความผิดตามมาตรา 290 หรือมาตรา 297 จึงมีไม่ได้
คงมีความผิดชั้นพยายามทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 เท่านั้น เช่น แดง เจตนาทำร้าย ดำ
ใช้มีดฟันดำ จึงเป็นเหตุให้ดำถึงแก่ความตาย แดงมีความผิดตามมาตรา 290 ถ้าดำได้รับ
อันตรายสาหัส แดงมีความผิดตามมาตรา 297 ถ้าดำรับอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ แดงมี
ความผิดตามมาตรา 295 มาตรา 290 เป็นความผิดต่อชีวิต มาตรา 295 และมาตรา 297 เป็น
ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ถ้าแดงเจตนาทำร้ายใช้มีดฟันดำ แต่ดำไม่ตาย เพราะฟันไม่ถูก
หรือถูกในที่ที่ไม่สำคัญ จะปรับด้วยมาตรา 290 ย่อมไม่ได้ ถ้าแดงเจตนาทำร้ายดำให้ได้รับ
อันตรายสาหัส เช่น ให้แขนขาด ใช้มีดฟันแขนดำแต่ไม่ถูกหรือเฉี่ยวไปมีบาดแผลเลือดไหล
แต่แขนไม่ขาดจะปรับว่า เป็นพยายามกระทำความผิด ตามมาตรา 297 ไม่ได้เช่นกัน
กฎหมายไม่ได้แยกขอยกลงไปว่าเป็นเจตนาทำร้ายให้ได้รับอันตรายอย่างธรรมดา หรือเจตนา
ทำร้ายให้ได้รับอันตรายอย่างสาหัส ซึ่งสรุปได้ว่าพยายามกระทำความผิดตามมาตรา 290
หรือมาตรา 297 ไม่มี คงมีแต่พยายามกระทำความผิดตามมาตรา 295 เท่านั้น¹¹

⁹เรื่องเดียวกัน , หน้า 352.

¹⁰อุททิศ แสนโกสติก , “คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา” คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,
หน้า 17 - 18.(เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

¹¹สัญญาชัย สัจจวานิช , คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ และความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง (กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมาย
แห่งเนติบัณฑิตยสภา , 2528) , หน้า 64 - 65.

ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวข้างต้น มีความเห็นไปในทางเดียวกันว่า ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายถึงสาหัสตามมาตรา 297 เป็นความผิดที่ต้องรับโทษหนักขึ้นจากความผิดพื้นฐานตามมาตรา 295 ดังนั้น ผู้ที่มีเจตนาทำร้ายร่างกายผู้อื่นให้ได้รับอันตรายถึงสาหัส คงได้รับโทษตามกฎหมายเท่ากับ ผู้ที่มีเจตนาทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย ตามมาตรา 295 แต่ผลถึงสาหัส

แต่อย่างไรก็ตาม ความเห็นเกี่ยวกับความเกี่ยวพันระหว่างความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ตามมาตรา 295 และความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัส ตามมาตรา 297 ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น ก็ยังมีผู้มีความเห็นแตกต่างออกไป คือ

“ ในการกระทำผิดตามมาตรา 297 ผู้กระทำต้องมีเจตนาตามมาตรา 59 ในการทำร้ายผู้อื่น การกระทำความผิดตามมาตรา 297 นี้ เจตนาไม่คลุมถึงผลของการกระทำ กล่าวคือ แม้ผู้ทำร้ายจะไม่มีเจตนาที่จะทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสก็ตาม ถ้าผลของการทำร้ายเป็นเหตุให้ผู้ถูกทำร้ายรับอันตรายสาหัสแล้ว ผู้ทำร้ายก็มีความผิดตามมาตรา 297 ในกรณีที่ผู้ทำร้ายมีเจตนาที่จะทำร้ายผู้อื่นให้ได้รับอันตรายสาหัส แต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้ทำร้ายย่อมมีความผิดฐานพยายามทำร้ายตามมาตรา 297 ประกอบมาตรา 80”¹²

“ความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นให้ได้รับอันตรายสาหัส เป็นความผิดอาญาที่ผู้กระทำได้รับโทษหนักขึ้น เนื่องจากผลของการกระทำ ฉะนั้น ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องประสงค์หรือยอมเล็งเห็นถึงอันตรายสาหัส ถ้าอันตรายสาหัสเกิดขึ้นผู้กระทำก็ต้องรับโทษฐานนี้ แต่ถ้าผู้กระทำประสงค์หรือยอมเล็งเห็นถึงอันตรายสาหัสแล้ว อันตรายสาหัสไม่เกิดขึ้น ผู้กระทำต้องรับโทษฐานพยายามกระทำความผิดฐานนี้ เช่น ก. ยิง ข. โดย ก.เองเล็งเห็นแล้วว่า ข.อาจเสียความสามารถสืบพันธุ์ได้ ถ้ากระสุนปืนโดนเข้าตามที่คาดหมาย ดังนี้ การยิงนั้นเป็นการพยายามกระทำความผิดฐานนี้แล้ว”¹³

ตามความเห็นในแนวทางที่สองทำให้เข้าไปใจในทำนองว่า แม้ว่าไม่มีบทบัญญัติความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นให้ได้รับอันตรายสาหัสโดยเจตนา แต่ถ้าผู้กระทำผิดมีเจตนาโดยตรงที่จะทำร้ายผู้อื่นให้ได้รับอันตรายถึงสาหัส ก็สามารถลงโทษได้ตามมาตรา 297 ซึ่งเป็นความเห็นที่เป็นส่วนน้อย และจากการศึกษาคำพิพากษาฎีกาก็ยังไม่พบว่ามีคำพิพากษาที่สนับสนุนความเห็นแนวทางที่สองนี้ นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาถึงหลักทางกฎหมายแล้ว ความเห็นในแนวทางที่สองจะขัดต่อหลักที่ว่า

¹²สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์, ถ้อยคำอธิบายกฎหมายอาญาเล่ม 4, หน้า 87.

¹³คณิศร ฅ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 69.

“บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้”

หลักนี้เรียกในทางหลักวิชาว่า“หลักไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย”(nulla poena sine lege) ซึ่งผู้ใช้อำนาจรัฐทุกฝ่ายจะต้องถูกผูกมัดโดยหลักนี้ หลักไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมายนี้เป็นหลักประกันในกฎหมายอาญาที่มีเนื้อหาแสดงให้เห็นถึงขอบเขตของอำนาจรัฐที่มีต่อประชาชนในรัฐ หลักนี้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของกฎหมายอาญาไว้ 4 ประการ คือ

1. กฎหมายอาญาต้องชัดเจนแน่นอน

การลงโทษทางอาญาเป็นมาตรการที่รุนแรงที่สุดของรัฐที่ใช้กับประชาชนในรัฐ ฉะนั้นรัฐจึงต้องบัญญัติกฎหมายอาญาให้ชัดเจนแน่นอนที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้ โดยจะต้องหลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำที่กำกวมไม่แน่นอนทั้งนี้เพื่อให้บุคคลพอที่จะทราบได้ว่ารัฐต้องการให้เขาประพฤติตนหรือไม่ประพฤติตนอย่างไรบ้าง การที่กฎหมายอาญาต้องชัดเจนแน่นอนนั้นก็เพื่อที่จะได้เป็นหลักประกันว่า สิ่งที่กฎหมายบัญญัตินั้นตรงกับความประสงค์ของฝ่ายนิติบัญญัติอย่างแท้จริง และทั้งจะเป็นการป้องกันมิให้ศาลใช้กฎหมายตามใจชอบตามความรู้สึกของตน

2. ห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีลงโทษทางอาญาแก่บุคคล

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 บัญญัติว่า

“บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้...”

พึงสังเกตว่ากฎหมายใช้คำว่า “บัญญัติ” แสดงว่า กฎหมายอาญานั้นเป็นกฎหมายที่เกิดจากการบัญญัติ กฎหมายจารีตประเพณีเป็นกฎหมายที่เกิดจากการปฏิบัติที่ต่อเนื่องกันมาอย่างสม่ำเสมอเป็นเวลานานของประชาชนจนเป็นที่ยอมรับกัน โดยที่กฎหมายจารีตประเพณีมิได้เกิดจากการบัญญัติแต่เกิดจากการปฏิบัติจึงต้องห้ามมิให้นำมาใช้ในกฎหมายอาญา แต่การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีนี้ ครอบคลุมเพียงในเรื่องของการกระทำที่เป็นความผิดอาญาและในเรื่องที่การกระทำต้องรับโทษหนักขึ้นเท่านั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือห้ามใช้ในทางที่เป็นโทษ แต่ในทางที่เป็นคุณยอมใช้ได้

3. ห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งลงโทษทางอาญาแก่บุคคล

ดังกล่าวมาแล้วว่ากฎหมายอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน ข้อเรียกร้องอันเป็นหลักประกันในกฎหมายอาญานี้แสดงให้เห็นเนื้อหาของกฎหมายอาญาต่อไปอีกว่าการกระทำใดที่จะเป็นความผิดอาญาหรือการกระทำใดที่จะต้องรับโทษหนักขึ้น การกระทำนั้นจะต้องได้รับการบัญญัติขึ้นไว้โดยเฉพาะ การกระทำใดที่ได้รับการบัญญัติไว้โดยเฉพาะแม้โดยลักษณะจะมีความใกล้เคียงกับการกระทำที่กฎหมายบัญญัติไว้ ก็จะนำเอาบทบัญญัติที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งนั้นมาใช้บังคับกับกรณีของการกระทำนั้นไม่ได้ กฎหมายอาญาแตกต่าง

กับกฎหมายแพ่ง กล่าวคือในกฎหมายแพ่งนั้นมีหลักอยู่ว่าจะปฏิเสธว่าไม่มีกฎหมายมาปรับใช้ไม่ได้ ส่วนในกฎหมายอาญานั้น จะอุดช่องว่างของกฎหมายโดยการเทียบเคียงบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งในทางที่เป็นโทษไม่ได้ แต่ในทางที่เป็นคุณแล้วย่อมกระทำได้

4. กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง

หลักประกันในกฎหมายอาญาบัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญา ต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้...” คำว่า “กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำ” นั้นแสดงถึงว่ากฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลังนั่นเอง

การห้ามใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังนี้มีข้อยกเว้นที่สำคัญประการหนึ่งคือ ถ้ากฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดแตกต่างกับกฎหมายที่ใช้ภายหลังการกระทำความผิด กฎหมายให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด และกฎหมายที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดนั้นหมายถึงกฎหมายที่ในกรณีนั้นอาจลงโทษผู้กระทำได้เบาที่สุด¹⁴

จากหลักดังกล่าวข้างต้น ความเห็นที่ว่าหากมีผู้เจตนาทำร้ายร่างกายผู้อื่นให้ได้รับอันตรายแก่กายถึงสาหัส แต่ไม่สำเร็จเป็นความผิดฐานพยายามตามมาตรา 297 นั้นน่าจะไม่ต้องพิจารณาเพราะขัดกับหลักประกันของกฎหมายอาญาที่ว่า “ไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบทบัญญัติความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นให้ได้รับอันตรายแก่กายสาหัสโดยเจตนา ซึ่งตามมาตรา 297 นั้น เป็นบทบัญญัติที่ให้รับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผลของการกระทำ

ส่วนข้อที่ว่า ความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายตามมาตรา 391 เป็นความผิดพื้นฐานของมาตรา 295 มาตรา 297 หรือไม่ นั้น จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า มีความเห็นเป็นสองประการแตกต่างกัน คือ

ความเห็นแรก เห็นว่าความผิดตามมาตรา 391 เป็นความผิดพื้นฐานของความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ส่วนความผิดตามมาตรา 295 มาตรา 297 เป็น “ความผิดอาญาที่ผู้กระทำได้รับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผลของการกระทำ” เพราะความผิดฐานนี้ไม่ต้องการผล กล่าวคือถ้าถูกกระทำได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ผู้กระทำก็ต้องรับโทษฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 ถ้าผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำก็ต้องรับโทษฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัส ตามมาตรา 297 องค์ประกอบความผิดตามมาตรา 295 และมาตรา 297 เป็นองค์ประกอบอย่างเดียวกับองค์ประกอบของความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายตามมาตรา 391 การพิจารณาผลของการกระทำนั้นต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 63¹⁵

¹⁴ คณิศ ฅ นคร , ประมวลกฎหมายอาญา หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม , 2538) , หน้า 171 - 180.

¹⁵ คณิศ ฅ นคร , กฎหมายอาญาวากความผิด , หน้า 62 - 66.

ความเห็นที่สอง เห็นว่าความผิดตามมาตรา 295 มิใช่ความผิดที่ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะเกิดจากการกระทำความผิดตามมาตราอื่น ผลของการกระทำที่เป็นอันตรายแก่กายมิใช่ผลที่ต้องรับโทษหนักขึ้นจากการกระทำความผิด ตามมาตรา 391 เพราะการกระทำตามมาตรา 391 คือใช้กำลังทำร้าย แต่การกระทำตามมาตรา 295 นี้ แม้ทำโดยไม่ได้ใช้กำลังหรือโดยวิธีอื่น ก็เป็นความผิด เมื่อเป็นผลของความผิดที่ผู้กระทำความผิดมีเจตนา หากผู้กระทำเจตนาต่อผลนั้น แต่กระทำไม่ตลอดหรือไม่บรรลุผล ก็เป็นความผิดฐานพยายาม¹⁶

3.2.3 เหตุผลของผู้ยกร่างในการแบ่งแยกระดับเจตนาในความผิดฐานทำร้ายร่างกายในประมวลกฎหมายอาญา เป็น 2 ระดับ

ในชั้นพิจารณาการร่างแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาระบบปัจจุบัน กรรมการผู้ร่างได้มีการพิจารณาถึงการบัญญัติมาตราที่เป็นความผิดในการทำร้ายร่างกายผู้อื่นระดับลหุโทษ การทำร้ายร่างกายผู้อื่นที่ทำให้ได้รับอันตรายแก่กาย ผลของการทำร้ายร่างกายหนักขึ้นถึงอันตรายสาหัสที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดหนักขึ้น มีการระบุว่าการทำร้ายร่างกายผู้อื่นไม่ถึงกับเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กาย และการทำร้ายร่างกายผู้อื่นให้ได้รับอันตรายแก่กาย มีระดับแตกต่างกัน จึงเป็นการบ่งชี้ว่า ผู้ร่างมีการแบ่งเจตนาในการทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นระดับลหุโทษ และระดับที่เป็นการทำร้ายร่างกายให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ส่วนผลของการทำร้ายถึงสาหัสที่เป็นผลธรรมดาทำให้เป็นบทรับโทษหนักขึ้น โดยพิจารณาไปถึงกฎหมายอาญาของอิตาลี ฝรั่งเศส ด้วย¹⁷ ฉะนั้นเจตนารมณ์ของผู้ยกร่างประมวลกฎหมายอาญาของไทยจึงมีการแบ่งเจตนาในการทำร้ายร่างกายเป็น 2 ระดับ

3.3 คำพิพากษากฎีกาเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายผู้อื่น

3.3.1 คำพิพากษากฎีกาที่วินิจฉัยว่าไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ

ช่วงประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา

1) ใช้มือชกตอย 1 ที่ถูกตรงจมูกเลือดกำเดาไหล ถ้ามิได้สืบให้เห็นว่าเกิดบาดแผลแตกแล้ว ย่อมเป็นบาดแผลไม่ถึงบาดเจ็บ(ฎีกาที่ 2142/2499)

¹⁶จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 2148.

¹⁷โปรดดู รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 502/412/2486 (วันพฤหัสบดีที่ 28 ตุลาคม 2486)

2) แผลถูกต้องบริเวณใต้ร่มซ่ายเป็นรอยฟกช้ำ กว้างยาว 3 เซนติเมตร มีอาการฟกช้ำและไอ ไม่เป็นบาดเจ็บ(ฎีกาที่ 1330/2498)

3) ใช้เท้าเตะล้มลงสิ้นสติไปชั่วคราวมีรอยบวมช้ำ รักษาภายใน 7 วันยังไม่ถึงบาดเจ็บหรือวิกลจริต (ฎีกาที่ 596/2496)

4) ใช้กำลังกายตบตีเตะทำร้ายมีบาดแผลคือ กลางสันหน้าแข้งขวา กว้าง 1 เซนติเมตร ยาว 2 เซนติเมตร ถลอกบวม แผลที่ 2 ที่คอด้านหลังบวมฟกช้ำรักษา 7 วันหาย ดังนี้ยังไม่ถึงบาดเจ็บทุพพลภาพ (ฎีกาที่ 1122/2496)

5) จำเลยชกต่อยเขามีบาดแผลตามรายงานชั้นสูตรว่าแผลกว้างยาวและลึกอย่างละ 1 เซนติเมตร ฐานแผลอักเสบช้ำเขียว ไม่ปรากฏว่าหนังขาดโลหิตไหล ดังนี้ไม่ใช่บาดเจ็บ(ฎีกาที่ 60/2483)

6) จำเลยใช้มือทำร้ายร่างกายมีบาดแผลบวมเจ๋อโตกลม 2 เซนติเมตร และกลางแผลที่บวมเจ๋อ มีเยื่ออ่อนช้ำแตกเล็กน้อยแห้งเดียว ดังนี้ ไม่พอจะวินิจฉัยว่าบาดเจ็บ (ฎีกาที่ 105/2483)

7) จำเลยใช้เท้าเตะผู้เสียหาย 1 ที ถูกที่ขมับซ้ายบวมช้ำรักษาประมาณ 7 วันหาย และขณะถูกเตะทำให้ผู้เสียหายสลบไปชั่วคราวหนึ่ง ดังนี้บาดแผลไม่ถึงบาดเจ็บ(ฎีกาที่ 680/2488)

8) ตามรายงานชั้นสูตรบาดแผลว่า มีรอยช้ำที่หน้าอกขวาและรอยช้ำที่เอว รักษาประมาณ 7 วันหาย บาดแผลไม่พอดูถือว่าถึงบาดเจ็บ(ฎีกาที่ 518/2489)

9) จำเลยทำร้ายร่างกายผู้เสียหาย ปรากฏมีบาดแผลตามรายงานชั้นสูตรว่า มีบาดแผล 2 แห่งคือ ที่แก้มขวาบวมฟกช้ำรักษา 7 วันหายและข้อศอกแขนซ้ายผิวหนังถลอกโลหิตช้ำ รักษาห้าวันหาย ดังนี้ ไม่เรียกว่าถึงบาดเจ็บ(ฎีกาที่ 66/2490)

ช่วงประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา

1) จำเลย เตะ และใช้ไม้ดุนฟันทำร้าย มีบาดแผลขอบตาขวาฟกช้ำ แขนขวาช้ำดยออกรักษา 5 วัน ไม่เรียกว่าถึงบาดเจ็บ(ฎีกาที่ 1990/2500)

2) จำเลยเพียงแต่ใช้เท้าและใช้มือตบผู้เสียหาย มิได้ใช้อาวุธทำร้าย ผู้เสียหายได้รับบาดแผลเพียงฟกช้ำเท่านั้นและรักษาเพียง 5 วันก็หาย การกระทำของจำเลยไม่รุนแรงถึงขนาด ยังถือไม่ได้ว่าเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามมาตรา 295 จำเลยมีความผิดตามมาตรา 391 คำพิพากษาฎีกาที่ 116/2503 ไม่ตรงกับรูปคดีนี้(ฎีกาที่ 703/2506)

3) จำเลยใช้เท้าเตะและตีผู้เสียหายมีบาดแผลที่ตั้งจมูกถลอกเล็กน้อยเท่าเมล็ดข้าวเปลือก หางคิ้วซ้ายถลอกเล็กน้อย และที่โหนกขวาซ้ายเล็กน้อย รักษา 2 วันหาย ดังนี้ โดยมติที่ประชุมใหญ่เห็นว่ายังไม่ถึงขั้นเกิดอันตรายต่อกายหรือจิตใจของผู้เสียหาย จึงมีความผิดตามมาตรา 391(ฎีกาประชุมใหญ่ที่ 688/2507)

4) ใช้มีดดาบแทงผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บเพียงรอยขีดแดงโตกลมครึ่งเซนติเมตร รักษาประมาณ 5 วันหาย ตามรายงานชั้นสูตราบาดแผลของแพทย์บันทึกไว้ว่าถูกของแข็งเท่านั้น ตัดสินว่าลักษณะบาดแผลและลักษณะการกระทำของจำเลย ถือไม่ได้ว่าการกระทำของจำเลยเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย(ฎีกาที่ 889/2507)

5) ถูกชกตีไม่ปรากฏบาดแผลเป็นอันตรายแก่กาย แล้วถูกพันธุนาการพาตัวไปคุมขังไว้ได้สถานีตำรวจแต่เดียวตาย โกลหลูโกลดาผู้ต้องหาด้วยกัน ดังนี้ ไม่ถือว่าเป็นการกระทำอันตรายแก่จิตใจตามมาตรา 295(ฎีกาที่ 1399/2508)

6) การใช้เท้าเงือจะถีบแต่ยังไม่ได้ถีบนั้น ไม่เป็นอันตรายต่อจิตใจ อันตรายต่อจิตใจต้องเป็นผลจากการทำร้าย ความรู้สึกว่าถูกเหยียดหยาม เจ็บใจ แค้นใจ เหล่านี้เป็นอารมณ์หาใช่เป็นอันตรายแก่จิตใจไม่(ฎีกาที่ 273/2509)

7) รอยบาดเจ็บเพียงโหนกแก้มถลอกโตกลมประมาณ 3 เซนติเมตร เข่าบวมโตกลมประมาณ 5 เซนติเมตร ข้อศอกหนึ่งถลอกโตกลมประมาณ 5 เซนติเมตร รักษาประมาณ 4 วันหาย ยังไม่ถือว่าเป็นอันตรายแก่กาย(ฎีกาที่ 202/2510)

8) ต่อยและเตะมีบาดแผลที่หน้าผากข้างขวาถลอก โหนกแก้มขวาบวมเล็กน้อย รักษาประมาณ 5 วันหาย ยังถือไม่ได้ว่าเป็นอันตรายแก่กาย(ฎีกาที่ 1069/2510)

9) ใช้กำลังทำร้ายภรรยาของตน แม้จะมีแผล 6 แห่งก็เป็นเพียงรอยขีด อันไม่ปรากฏขนาดว่าใหญ่โตแค่นั้น และอาจรักษาได้ภายใน 5 วันเท่านั้น จึงไม่ส่งผลให้เป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ(ฎีกาที่ 1078/2511)

10) จำเลยจับมือโจทก์ร่วมกระแทกกับรถ มีรอยขีดตามตัว มีรอยช่วนแขนถลอก 7 วันหาย ไม่เป็นอันตรายแก่กายตามมาตรา 295(ฎีกาที่ 2403/2518)

11) บาดแผลถูกชกต่อยเป็นรอยขีดลึก 7 แห่งที่บริเวณแขนซ้าย ที่โตที่สุดที่ต้นแขนขนาดเท่าลูกมะนาว รักษาหายไม่เกิน 7 วัน ไม่เข้าลักษณะอันตรายแก่กาย(ฎีกาที่ 2092/2519)

12) ใช้อาวุธตีเป็นแผลถลอกที่ข้อมือ ไม่มีรอยฟกช้ำเขียวหรือบวม หรืออาการแสดงว่าเป็นแผลแตกโลหิตไหล รักษา 5 วันหายไม่เป็นอันตราย(ฎีกาที่ 2546/2519)

13) บาดแผลถูกฟันด้วยมีดดาบ 2 แผล กว้าง 1 เซนติเมตร ยาว 2 เซนติเมตร ลึกหนึ่งถลอก ไม่เป็นอันตรายแก่กาย (ฎีกาที่ 149/2520)

คำพิพากษาฎีกาที่วินิจฉัยเกี่ยวกับเจตนาทำร้ายไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย

ผู้ใดใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ นั้นการใช้กำลังย่อมแสดงอยู่ในตัวว่าต้องมีเจตนา ประกอบกับคำว่า ทำร้ายเป็นการชัดแจ้งว่าต้องมีเจตนากระทำต่อร่างกายและจิตใจของผู้อื่น คือต้องมีเจตนาทำร้าย เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้

ว่า จำเลยใช้กำลังผลักกอกผู้เสียหายมิให้ผู้เสียหายขึ้นไปบนอัฒจรรย์ โดยจำเลยไม่มีเจตนาทำร้าย การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดตามมาตรา391(ฎีกาที่ 1119/2517)

คำพิพากษาฎีกาที่ 1119/2517 ข้างต้น เป็นข้อสันนิษฐานว่า ประมวลกฎหมายอาญามีเจตนาทำร้ายร่างกายผู้อื่นในระดับลหุโทษ เป็นระดับที่ 1 ของความผิดฐานทำร้ายผู้อื่น ซึ่งหมายความว่าผู้กระทำต้องมีเจตนาใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้ร่างที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นของบทนี้

3.3.2 คำพิพากษาฎีกาที่วินิจฉัยว่าถึงบาดเจ็บเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ

ช่วงประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา

1) ถูกทำร้ายด้วยการชก ต่อย เตะ ถีบ ปรากฏที่หลังคอผู้ถูกทำร้าย ฟกบวมเป็นสันนูนขึ้นมาก ต้องใส่ยาประคบอยู่ 5 วันจึงยุบ ดังนี้ ถือว่าเป็นบาดเจ็บ(ฎีกาที่ 305/2460)

2) จำเลยเอาดาบฟันผู้เสียหายมีบาดแผล 5 แห่ง ฟกช้ำเขียวเป็นสันนูน 1 แห่ง เป็นแผลแตกหนังขาดโลหิตซบ 4 แห่ง ดังนี้ เป็นแผลถึงบาดเจ็บมีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย(ฎีกาที่ 464/2463)

3) จำเลยลอบตีเขา 1 ที ถูกที่ข้างหัวไหล่ซ้ายกว้าง 1 กระเบียดยาว 1 นิ้วพอหนังแตก ฐานแผลบวมช้ำเป็นรอยถูกอาวุธมีคม เรียกว่าถึงบาดเจ็บมีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย(ฎีกาที่ 235/2464)

4) จำเลยเข้าไปตีผู้เสียหาย 2 ที ฟกบวมและหนังขาดโลหิตซบเป็นแผลถึงบาดเจ็บมีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย(ฎีกาที่ 467/2464)

5) จำเลยใช้ปืนยิงผู้เสียหาย ถูกเป็นแผลเพียงหนังขาด ปรากฏว่าอาวุธปืนที่จำเลยยิงนั้นไม่ได้บรรจุกระสุน แต่บรรจุด้วยเมล็ดข้าวสาร จำเลยมีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย(ฎีกาที่ 1096/2468)

6) จำเลยจับผู้เสียหาย หวาลักมะพร้าวแล้วช่วยกันทุบตีผู้เสียหายมีบาดแผลช้ำเขียวและบวม 6 แห่ง ฟันหน้าบิ่น 1 ซี่ วินิจฉัยว่าเป็นการทำร้ายถึงบาดเจ็บ(ฎีกาที่ 58/2469)

7) มูลกรณีเกิดจากการวิวาทกัน ผู้เสียหายถูกกระทำร้ายมีบาดแผลฟกบวมและช้ำเขียวหลายแห่ง บางแห่งผิวหนังถลอก ดังนี้เป็นบาดแผลถึงบาดเจ็บมีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย แม้จะวิวาทกัน ณ ที่ใดก็เป็นความผิด(ฎีกาที่ 205/2469)

8) จำเลยกัดผู้เสียหายที่แก้ม ตามใบชันสูตรปรากฏว่ามีบาดแผล 1 แห่ง กว้าง 1 นิ้ว ยาว 1 นิ้ว ลึกพอหนังขาด ฐานแผลแตก รักษาหายได้ภายใน 10 วัน เป็นบาดแผลถึงบาดเจ็บ มีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย(ฎีกาที่ 712/2469)

9) จำเลยใช้ไม้โตขนาดข้อมือ ยาวประมาณ 1 ศอก ตีผู้เสียหายที่แก้มซ้าย 1 ที มีบาดแผลบวมช้ำดำ ดังนี้เป็นบาดแผลถึงบาดเจ็บ(ฎีกาที่ 286/2472)

10) ผู้ถูกทำร้ายมีบาดเจ็บ คือฟันโยก 1 ซี่ ขอบตาซ้ายซ้ายเขียวแขนฟกช้ำ ดังนี้เป็นบาดแผลถึงบาดเจ็บ (ฎีกาที่ 22/2475)

11) จำเลยใช้ไม้ตะพดตีผู้เสียหายหลายที มีแผลฟกช้ำเขียวทางด้านหน้าอกและหลังหลายแห่ง แผลที่หลังฟกช้ำดำเขียวกว้างขนาดหัวแม่มือ ยาว 1 คืบเศษ ต้องนอนตะแคง เพราะเจ็บระบมหลังอยู่ 15 วันเศษ ดังนี้ วินิจฉัยว่า ถึงบาดเจ็บ(ฎีกาที่ 778/2476)

12) จำเลยได้ทำร้ายร่างกาย โดยใช้มือชกต่อยถึงบวมโลหิตไหลและช้ำ เรียกว่าเป็นบาดแผลถึงบาดเจ็บ(ฎีกาที่ 1066/2479)

13) จำเลยใช้ไม้ตะพดตีเขา ถูกศีรษะบวมโตกลม 3 เซนติเมตร ตรงกลางหนังถลอกโตกลม 1 เซนติเมตร ถือว่าเป็นการทำร้ายถึงบาดเจ็บ การจะมีโลหิตไหลหรือไม่นั้นไม่ใช่ข้อสำคัญเสมอไป ต้องพิเคราะห์ตามรูปคดี(ฎีกาที่ 304/2480)

14) ตำรวจจับคนมีฟันเถื่อนโดยล้วงปากเพื่อจะเอาฟันออกจากปากทำให้ฟันหัก 2 ซี่ มีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย(ฎีกาที่ 1124/2480)

15) จำเลยเป็นสามีเจ้าทุกข์ ๑ ต่าจำเลย ๑ จึงใช้เท้าถีบหลังเจ้าทุกข์ 1 ที แล้วจับศีรษะโขกกับพื้น 1 ที เป็นเหตุให้เจ้าทุกข์บาดเจ็บเล็กน้อย ดังนี้ เป็นแผลถึงบาดเจ็บ มีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย(ฎีกาที่ 985/2482)

16) สามีใช้กำปั้นตี ใช้เท้าเตะ และใช้ไม้โตเท่าผลส้มเขียวหวานตีภริยามีบาดแผลบวมช้ำเขียวรวม 23 แห่งด้วยกัน ต้องรักษาตัวอยู่ 20 กว่าวันนั้น มีอาการเจ็บที่หน้าอก ดังนี้ มีบาดแผลถึงบาดเจ็บ(ฎีกาที่ 995/2495)

17) สามีใช้ไม้และมือทำร้ายภรรยา มีบาดแผลบวมช้ำที่อก ขาโยงและอวัยวะส่วนอื่นหลายแห่ง ต้องรักษาตัวอยู่ 1 เดือนเศษ ดังนี้ เป็นบาดแผลถึงบาดเจ็บ(ฎีกาที่ 1147/2495)

18) วิวาทกันทำให้เขามีบาดแผล 1. ริมฝีปากบนฟันโยกโลหิตออกภายนอกเล็กน้อย 2. บวมช้ำเขียวเป็นบาดแผลเล็กน้อย รักษาประมาณ 7 วันหาย ดังนี้เป็นบาดแผลถึงบาดเจ็บ (ฎีกาที่ 937/2497)

19) ถูกทุบ ต่อย ถีบหลายครั้งถึงเจ็บหน้าอกและบวมช้ำ รักษาประมาณ 15 วันหาย เป็นบาดแผลถึงบาดเจ็บ(ฎีกาที่ 1976/2497)

20) แผลที่ข้อมือขวาเคล็ดฟกช้ำ ตั้งแต่ปลายแขนถึงหลังมือบวมไปหมด รักษาอยู่ 10 วันทุเลา ระหว่างนั้นใช้มือไม่ได้ประมาณ 21 วันหาย ดังนี้ บาดแผลถึงบาดเจ็บ(ฎีกาที่ 28/2498)

ช่วงประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา

1) จำเลยทำร้ายกระชากผมของโจทก์ที่ 1 แล้วใช้เกี้ยวตีถูกหน้าผาก และถูกโจทก์ที่ 2 ซึ่งโจทก์ที่ 1 อุ้มอยู่ที่ศีรษะด้านขวา ปรากฏบาดแผลของโจทก์ทั้งสองถึงบวมหนูน โจทก์ที่ 1 รักษา 7 วัน และโจทก์ที่ 2 รักษา 5 วัน จึงหาย ลักษณะการกระทำของจำเลยและฐานแผลของโจทก์ที่บวมนั้นต้องรักษาหลายวันจึงหาย เช่นนี้ ถือได้ว่าเป็นอันตรายแก่กายแล้ว ไม่จำเป็นต้องมีโลหิตก็เป็นอันตรายแก่กายตามมาตรา 295 ได้(ฎีกาที่ 116/2503)

2) การทำให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามมาตรา 295 นั้น จำต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำและบาดแผลที่ผู้ถูกทำร้ายได้รับการกระทบรุนแรงหรือไม่ และบาดแผลที่ผู้ถูกทำร้ายได้รับมากน้อยเพียงใด(ฎีกาที่ 703/2506)

3) จำเลยชกโจทก์ล้มลงได้รับความกระทบกระเทือนที่ศีรษะ รักษาอยู่ 10 วันเศษ กับได้รับบาดแผลภายนอกเป็นรอยบวม เช่นนี้ ถือว่าเป็นอันตรายต่อกายตามมาตรา 295 แล้ว(ฎีกาที่ 1340/2506)

4) จำเลยเตะทำร้ายผู้เสียหายมีบาดเจ็บรักษาประมาณ 15 วันหาย นั้นเป็นอันตรายต่อกาย มีความผิดตามมาตรา 295(ฎีกาที่ 1208/2508)

5) โจทก์ฟ้องว่า จำเลยใช้มีดฟันผู้เสียหายถึงบาดเจ็บสาหัส รักษาประมาณ 20 วัน จึงจะหาย ขอให้ลงโทษตามมาตรา 297 จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ผู้เสียหายยื่นคำร้องว่ารักษาแผล 10 วันหาย จำเลยเป็นคนดีขอให้ลงโทษสถานเบา โจทก์จำเลยไม่สืบพยาน ดังนี้ เมื่อโจทก์มิได้คัดค้านและมีได้ขอสืบพยาน ก็ต้องฟังว่าบาดแผลของผู้เสียหายรักษาประมาณ 10 วันหาย จำเลยจึงมีความผิดตามมาตรา 295 เท่านั้น(ฎีกาที่ 418/2509)

6) จำเลยใช้กำลังทำร้ายกัน จำเลยที่ 1 ถึงที่ 4 ทำร้ายจำเลยที่ 5 มีบาดแผลเป็นรอยช้ำบวม 3 แห่ง และทำให้ฟันโยกด้วย แม้จะไม่ปรากฏว่ามีโลหิตไหล แต่ก็ต้องรักษาตัวถึง 10 วัน พฤติการณ์แห่งการกระทำประกอบกับลักษณะบาดแผล ถือได้ว่ากระทำให้เกิดอันตรายแก่กายและจิตใจ ตามมาตรา 295 แล้ว(ฎีกาที่ 235/2513)

7) ผู้เสียหายถูกเตะทั้งรองเท้า มีบาดแผลเป็นรอยช้ำบวมที่หน้าผากข้างขวา เบ้าตาขวาช้ำบวมเขียว ตาขวามีรอยช้ำเลือดริมฝีปากล่างซ้ายแตกรอยช้ำบวมที่ปลายคางหัวเข่าซ้ายบวมเล็กน้อย มีรอยถลอกเลือดออกช้ำบาดแผลทั้งหมดควรจะหายภายใน 7 วัน เช่นนี้ ถือว่าเกิดอันตรายแก่กายตามมาตรา 295 แล้ว (ฎีกาที่ 437/2515)

8) ผู้เสียหายถูกกระชากผมมีแผลรอยเขียวช้ำที่กลางหลัง บวมแดงที่เหนือเอวขวา รักษาหายใน 12 วัน เป็นอันตรายแก่กายตามมาตรา 295(ฎีกาที่ 1530/2518)

9) ชกต่อยเด็กมีบาดแผลบวม ฟันหัก 1 ซี่ โยก 3 ซี่ รักษาไม่เกิน 20 วัน เป็นอันตรายแก่กาย(ฎีกาที่ 193/2519)

10) กระชากมือโดยแรง จนเข่าล้มลงมีบาดเจ็บที่นิ้ว และหัวเข่า รักษา 5 วันหาย เป็นอันตรายแก่กาย(ฎีกาที่ 2444/2521)

11) ชกต้อยและเตะ มีบาดแผล หลังจากเกิดเหตุ 7 วัน ตาซ้ายยังเขียวช้ำหรือเกือบปิด แก้มและขาซ้ายฟกช้ำ เป็นอันตรายแก่กาย(ฎีกาที่ 1875/2522)

12) ผู้เสียหายถูกตีที่ชายโครงซ้าย เกิดเหตุแล้ว 7-8 วันก็ไปทำงานตามปกติภายหลัง จากเกิดเหตุ 17 วันได้ไปหาแพทย์เอกซเรย์แล้วพบว่ากระดูกซี่โครงซ้าย 2 ซี่ แพทย์จ่ายยาให้ ไปรับประทานที่บ้าน มิได้รับตัวไว้รักษาในโรงพยาบาล โดยแพทย์มีความเห็นว่าจะต้อง รักษาเกินกว่า 21 วันจึงหาย ดังนี้ ยังถือไม่ได้ว่าผู้เสียหายทุพพลภาพหรือป่วยเจ็บด้วย อาการทุกขเวทนาเกินกว่า 20 วัน หรือจนประกอบกรณีกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่า 20 วัน ตามความหมายของมาตรา 297(8) จำเลยคงมีความผิดตามมาตรา 295 เท่านั้น (ฎีกาที่ 3862/2528)

คำพิพากษาฎีกาที่วินิจฉัยว่าไม่เป็นอันตรายสาหัส เพียงบาดเจ็บเป็นอันตรายแก่กาย ช่วงประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา

1) ผู้เสียหายถูกตีที่โหนกแก้มเป็นแผลแตก เมื่อรักษาแผลหายแล้วเกิดเป็นเนื้องอก ขนาดเมล็ดข้าวโพด ซึ่งอาจหายได้เหมือนเดิมใน 7 ปี ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าไม่ถึงรูปหน้าเสีย โฉมอย่างติดตัว (ฎีกาที่ 487/2462)

2) ถูกฟันที่หน้าผากริมไผม เมื่อหายแล้วยังเป็นรอยเนื้อนูนกว้าง 3 หุน ยาว 1 นิ้ว ฟุดครั้ง ดังนี้ไม่ทำให้หน้าเสียโฉมติดตัว (ฎีกาที่ 469/2468)

3) แผลตรงแสกหน้ายาวประมาณ 2 นิ้วครึ่ง กว้าง 1 กระเบียด แผลหายแล้วอยู่ห่าง กัน 4 วา แลเห็นแผลได้แต่ไม่ชัดเจน ห่างกัน 2 วาเห็นถนัด วินิจฉัยว่า ยังไม่เป็นบาดแผล ทำให้หน้าเสียโฉมติดตัวเพราะเป็นแต่มีรอยเล็กน้อยยังไม่ทำให้เสียรูปหน้า(ฎีกาที่ 669/2456,486/2474)

4) ผู้เสียหายถูกทำร้ายมีแผลตรงแสกหน้า ยาวประมาณ 2 นิ้วครึ่ง กว้าง 1 กระเบียด แผลหายแล้วอยู่ห่างกัน 4 วา แลเห็นแผลได้แต่ไม่ชัดเจน ถ้าอยู่ห่าง 2 วาก็เห็นได้ถนัด ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าไม่ถึงรูปหน้าเสียโฉมอย่างติดตัว เพราะเป็นแต่มีรอยเล็กน้อย ยังไม่ทำให้เสียรูปหน้า(ฎีกาที่ 486/2477)

5) แผลถูกตีด้วยตะพดที่หางตาซ้ายกว้าง 2 เซนติเมตร ยาว 6 เซนติเมตร เมื่อแผล หายแล้ว เป็นแผลเป็นยาว 2 เซนติเมตร กว้าง 2 มิลลิเมตร มองเห็นได้ชัดในระยะ 2 วา วินิจฉัยว่า เป็นแผลเป็นเพียงเล็กน้อย ไม่ทำให้เสียความงามของใบหน้าขนาดรูปหน้าเสีย โฉม(ฎีกาที่ 1557/2497)

6) หญิงถูกทำร้ายมีบาดแผลที่หน้าผากซ้ายถึงใต้หัวคิ้วข้างซ้ายยาว 4 เซนติเมตร กว้าง 8 เซนติเมตร ลึก 8 เซนติเมตร แผลหลายสนิทแล้วมีแผลเป็น ห่าง 5 วา มองเห็นแผลเป็นถนัด วินิจฉัยว่าเป็นแผลเป็นติดตัวชนิดที่ไม่ทำให้รูปหน้าเสียโฉม (ฎีกาที่ 663/2494)

ช่วงประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา

1) ผู้เสียหายถูกฟันศีรษะ 1 ที และถูกแทงหลัง 1 ที ต้องรักษาอยู่โรงพยาบาล 15 วัน แพทย์ก็ให้กลับบ้านได้ และให้ไปโรงพยาบาลทุก 3 วัน เพราะประสาทยังไม่ปกติ ไปโรงพยาบาลอีก 3 ครั้ง แล้วขอยามารักษาที่บ้าน เพียงเท่านี้ยังไม่ปรากฏอาการใดที่จะถือเป็นทุกข์เวทนาเกินกว่า 20 วัน จึงยังไม่ถึงอันตรายสาหัส ตามมาตรา 297(8) (ฎีกาที่ 617/2503)

2) จำเลยขับรถโดยประมาทชนรถผู้อื่นทำให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บหนัก 1 ที่ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่ายังถือไม่ได้ว่าได้รับอันตรายสาหัสตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 297(3) แม้ฟันจะเป็นอวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกาย แต่ก็ไม่ใช่อวัยวะส่วนสำคัญ และการสูญเสียฟันไปเพียง 1 ซี่นั้น มิได้ทำให้ผู้ได้รับอันตรายกลายเป็นคนพิการ อันจะเทียบได้กับการเสียอวัยวะอื่นดังที่ระบุชื่อไว้ในมาตรา 297(1) และ (3) ดังกล่าว (ฎีกาที่ 247/2508)

3) การถูกทำร้ายถึงเสียอวัยวะที่จะถือว่าเป็นอันตรายสาหัสนั้น ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 297(1) (2) (3) คือ ดาบอด หูหนวก ลิ้นขาด เสียอวัยวะสืบพันธุ์ เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้ว หรืออวัยวะอื่นใด จะเห็นได้ว่า อวัยวะต่าง ๆ ที่ระบุไว้ล้วนแต่เป็นอวัยวะส่วนสำคัญของร่างกายทั้งสิ้น ซึ่งเมื่อเสียไปแล้วไม่อาจเยียวยารักษา ผู้ได้รับอันตรายกลายเป็นคนพิการไป จะนั่นคำว่า อวัยวะอื่นใด ใน(3) ของอนุมาตรานี้ จึงย่อมาหมายความถึง อวัยวะอื่นนอกจากที่ระบุชื่อไว้และต้องเป็นอวัยวะที่สำคัญเช่นกัน ซึ่งเมื่อสูญเสียอวัยวะนั้นๆไปแล้ว เป็นเหตุให้ผู้ได้รับอันตรายตกเป็นคนพิการไปด้วย (ฎีกาที่ 467/2508)

4) คำว่า อวัยวะอื่นใด ตามมาตรา 297(3) นั้น หมายความถึงอวัยวะส่วนสำคัญเช่น แขน ขา มือ เท้า นิ้ว ดังที่ระบุไว้ตอนต้น ฟันทั้งหมดในปากรวมกันก็เป็นอวัยวะสำคัญ ถ้าฟันหักไปหลายซี่เป็นเหตุให้ส่วนที่เหลืออยู่ใช้การไม่ได้ตามสภาพของมัน เช่น เคี้ยวอาหารไม่ได้ไปแถบหนึ่งก็ถือว่าเป็นการเสียอวัยวะส่วนสำคัญเป็นอันตรายสาหัสได้ เพียงแต่ได้ความว่าฟันแท้นด้านหน้าหักไป 3 ซี่ หรือเพียง 1 ซี่ จะถือว่าเป็นการเสียอวัยวะส่วนสำคัญยังมีได้ เว้นแต่โจทก์จะนำสืบได้ว่า เมื่อถูกทำร้ายแล้วผู้เสียหายใช้ฟันที่เหลืออยู่เคี้ยวอาหารไม่ได้ เมื่อสืบไม่ได้จึงมีความผิดเพียงทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 (ฎีกาประชุมใหญ่ที่ 630/2509 และ ฎีกาที่ 631/2509)

5) ผู้เสียหายถูกตีด้วยท่อนเหล็ก มีแผลเป็นรอยขีดยาว 6 เซนติเมตร กว้าง 0.1 เซนติเมตร ตั้งแต่ริมจมูกข้างซ้ายพาดตั้งไปจนถึงหัวตาขวา กับอีกแผลหนึ่งจากหัวตาขวาเฉียงลงมาใต้ตาขวา ยาว 3.5 เซนติเมตร มองเห็นแผลเป็นดังกล่าวได้ชัดในระยะ 2 วา ดังนี้

ลักษณะของบาดแผลเป็นเพียงรอยขีดไม่มาก ไม่ถึงกับทำให้หน้าเสียโฉม อันจะเป็นอันตรายสาหัสตามมาตรา 297(4) (ฎีกาที่ 589/2510)

6) การกระทำอันจะเป็นความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกทำร้ายได้รับอันตรายสาหัสถึงแก้มือตามมาตรา 297(5) นั้น จะต้องเป็นกรณีที่กระทำให้ลูกในครรภ์ของผู้ถูกทำร้ายคลอดออกมาในลักษณะที่ลูกนั้นไม่มีชีวิต ส่วนการคลอดก่อนกำหนดเวลาในลักษณะที่เด็กยังมีชีวิตอยู่ต่อมาอีก 8 วันแล้วจึงตาย ไม่เป็นการทำให้รับอันตรายสาหัสถึงแก้มือตามมาตรา 297(5) จำเลยจึงมีความผิดตามมาตรา 295 (ประชุมใหญ่ฎีกาที่ 677/2510)

7) ผู้เสียหายถูกทำร้ายทำให้ฟันล่างด้านหน้าหัก 4 ซี่แต่ฟันที่เหลือยังใช้เคี้ยวอาหารได้ ดังนี้ ยังไม่ถึงขนาดที่จะถือว่าผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสตามมาตรา 297(3) (ฎีกาที่ 749/2515)

8) โจทก์ร่วมถูกชกบริเวณใบหน้าเป็นรอยฟกช้ำและตั้งจมูกหักแต่สามารถไปไหนมาไหน และไปทำงานได้ตามปกติ แม้แพทย์มีความเห็นว่าใช้เวลารักษาบาดแผลประมาณ 30 วัน ก็เป็นเพียงความเห็นเกี่ยวกับการรักษาบาดแผลให้หายเป็นปกติเท่านั้น ยังไม่ถึงขนาดเป็นอันตรายสาหัส(ฎีกาที่ 953/2532)

3.3.3 คำพิพากษาฎีกาที่วินิจฉัยว่าเป็นอันตรายสาหัส

ช่วงประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา

1) จำเลยฟันเขานิ้วขาด 1 นิ้ว จำเลยผิดฐานทำร้ายร่างกายสาหัส(ฎีกาที่ 338-339/2460)

2) จำเลยฟันเจ้าทุกข์นิ้วชี้ข้างซ้ายขาดไปทั้งนิ้ว ทำให้มือซ้ายของเจ้าทุกข์พิการไปทั้งนิ้ว ลงโทษฐานทำร้ายร่างกายสาหัส(ฎีกาที่ 717/2460)

3) จำเลยฟันเขามือมีบาดแผลที่หลังมือซ้าย นิ้วกลาง นิ้วนาง นิ้วก้อย เสียอไม่เข้า ดังนี้ จำเลยผิดฐานทำร้ายร่างกายสาหัส (ฎีกาที่ 656-657/2461)

4) จำเลยตีถูกนิ้วก้อยมือซ้าย หักชั้นเสียใช้การไม่ได้ถึงพิการจนตลอดชีวิต จำเลยผิดฐานทำร้ายร่างกายสาหัส(ฎีกาที่ 851/2463)

5) แผลถูกฟันที่หางตาขาดไปถึงหูซ้าย กว้าง 2 นิ้ว ยาว 6 นิ้วหูแหง เป็นแผลที่ทำให้หน้าเสียโฉมติดตัว (ฎีกาที่ 1159/2463)

6) จำเลยเอามีดฟันกรรยาของจำเลยมีบาดเจ็บรวม 7 แห่ง ปรากฏตามรายงานชันสูตรว่าแผลที่นิ้วนางซ้ายขาดตั้งแต่ข้อกลางหลุดไป ทำให้มีมือข้างนั้นใช้การไม่สะดวกเหมือนอย่างเดิม นอกนั้นเป็นแผลเล็กน้อย จำเลยผิดฐานทำร้ายร่างกายสาหัส(ฎีกาที่ 953/2473)

7) ผู้เสียหายถูกฟันโบหูขาดไปครึ่งหนึ่งจากตอนบนชิดกับศีรษะ ถึงกลางโบหูต้องรักษา 10 วัน จึงลุกได้ ดังนี้ วินิจฉัยว่าโบหูเป็นส่วนหนึ่งของรูปหน้า ประกอบรูปหน้าให้งามเมื่อโบหูขาด ไปครึ่งหนึ่งยอมทำให้รูปหน้าเสียความงามถึงรูปหน้าเสียโฉมติดตัวเป็นบาดแผลสาหัส (ฎีกาที่ 257/2484)

8) จำเลยทำร้ายผู้เสียหายเป็นแผลกลางแก้มซ้ายยาว 6 เซนติเมตร กว้างครึ่งเซนติเมตร อยู่ห่างประมาณ 3 วามองเห็นแผลถนัด ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าวิเคราะห์ถึงบาดแผลที่กล่าวข้างต้นแล้วเห็นว่าเป็นแผลใหญ่ยาว มองในระยะ 3 วาเห็นถนัด เช่นนี้ทำให้เสียความงามโดยนำเกลียด เรียกได้ว่าถึงรูปหน้าเสียโฉมไม่จำเป็นจะต้องทำให้ผิดรูปหรือเปลี่ยนรูปไป(ฎีกาที่ 559/2488)

9) ถูกไม้ตะบองที่โหนกแก้มเป็นบาดแผลเมื่อหายแล้วเป็นแผลกว้างครึ่งเซนติเมตร ยาว 4 เซนติเมตร อยู่ห่าง 2 วาเห็นแผลเป็นได้ชัด นับว่าทำให้หน้าเสียโฉมติดตัว(ฎีกาที่ 314/2492)

10) จำเลยใช้มีดโกนขีดหน้าเขาเป็นแผลเป็นยาวจากตั้งจมูกผ่านใต้ตาซ้ายถึงโหนกแก้มยาว 9 เซนติเมตร ปลายทางตั้งจมูกกว้าง 2 เซนติเมตร และกว้างออกเป็นระยะๆ มาจนถึงปลายโหนกแก้ม กว้างครึ่งเซนติเมตร อยู่ห่าง 6 วา มองเห็นแผลเป็นได้ถนัด ดังนี้ วินิจฉัยว่าเป็นแผลติดตัวทำให้รูปหน้าเสียโฉม (ฎีกาที่ 1295/2496)

ช่วงประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา

1) ถูกกรรขันธ์ล้มศีรษะกระแทกกับฐานซีเมนต์ โดยเสาไฟฟ้า กระเทือนถึงสมอง อ่านหนังสือไม่ได้ 21 วัน ตลอดเวลา 2 เดือนยังเรียนหนังสือไม่ได้ตามปกติ ดูหนังสือเกินชั่วโมงก็ปวดศีรษะ เป็นบาดเจ็บสาหัสโดยถึงทุกขเวทนาเกิน 20 วัน (ฎีกาที่ 513/2500)

2) จำเลยต่อยถูกตาผู้เสียหายจนเป็นเหตุให้ตาผู้เสียหายบอด แม้จะไม่ได้ตั้งใจทำร้ายให้ถึงตาบอด แต่ก็เป็นผลธรรมดาที่เกิดขึ้นจากการทำร้าย ย่อมเป็นความผิดตามมาตรา 297(1)(ฎีกาที่ 1116/2502)

คำพิพากษาฎีกานี้สนับสนุนว่า เจตนาทำร้ายร่างกายมี 2 ระดับ โดยเจตนาทำร้ายร่างกายให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจเป็นระดับที่ 2 และไม่มีเจตนาระดับที่ 3 คือเจตนาทำร้ายร่างกายผู้อื่นให้ได้รับอันตรายสาหัส เนื่องจากเป็นความผิดที่ต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผลการกระทำตามเจตนาระดับที่ 2 เช่นเดียวกับคำพิพากษาฎีกา (ประชุมใหญ่) ที่ 313/2529

3) บาดแผลที่บริเวณเหนือคิ้วขวา 2 แผล แผลหนึ่งใหญ่ยาว 1 นิ้วลึกถึงกะโหลกศีรษะ กะโหลกศีรษะยุบและทะลุถึงเยื่อหุ้มสมอง อีกแผลหนึ่งเล็กยาว 1/2 นิ้ว ลึกไม่ถึงกะโหลกศีรษะ แพทย์ผู้รักษาเบิกความว่าผลของการเอ็กซเรย์ปรากฏว่า กระดูกหน้าผากของกะโหลกศีรษะยุบเข้าไป ซึ่งเป็นการแสดงถึงลักษณะและสภาพของบาดแผลให้ศาล

วินิจฉัยได้แล้วว่า บาดแผลนี้จะทำให้ถึงต้องหน้าเสียโฉมติดตัว เพราะกะโหลกศีรษะตอนหน้าผากจะเป็นรอยบุบยุบเข้าไป(ฎีกาที่ 351/2505)

4) ลักษณะและสภาพของบาดแผลจะทำให้ผู้เสียหายถึงต้องหน้าเสียโฉมติดตัว เพราะกะโหลกศีรษะตอนหน้าผากจะเป็นรอยบุบยุบเข้าไป ดังนี้ นับได้ว่าผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสตามมาตรา 297(4) (ฎีกาที่ 351/2508)

5) โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทำร้ายร่างกายผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่กายสาหัส ทุพพลภาพ ป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาและประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่า 20 วัน จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ปรากฏตามหลักฐานในสำนวนว่า ผู้เสียหายถูกทำร้ายแล้ว 3 วัน จึงเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาลอีก 20 วัน เมื่อรวมวันที่ผู้เสียหายถูกทำร้ายจนออกจากโรงพยาบาลจึงเป็น 23 วัน ดั่งนี้ย่อมฟังได้ว่าผู้เสียหายถูกทำร้ายได้รับอันตรายแก่กายจนประกอบกรณียกิจไม่ได้เกิน 20 วัน จำเลยต้องมีความผิดตามมาตรา 297(ฎีกาที่ 1265/2510)

6) ผู้เสียหายได้รับอันตรายถึงกระดูกเชิงกรานขวาหัก กระดูกไหปลาร้าเคลื่อน กระดูกซี่โครงแถบขวาหัก แพทย์ผู้ตรวจลงความเห็นว่าจะต้องรักษาประมาณ 35 วัน แต่ปรากฏว่าโจทก์นำคดีมาฟ้องหลังเกิดเหตุเพียง 6 วัน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เมื่อพิจารณาค่าฟ้องประกอบรายงานชั้นสูตรบาดแผลของแพทย์ดังกล่าว ก็เพียงพอที่จะรับฟังข้อเท็จจริงได้ว่าผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสแล้ว โจทก์หาจำเป็นต้องนำพยานสืบประกอบว่าผู้เสียหายต้องทนทุกขเวทนา ประกอบกรณียกิจไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวันจริงหรือไม่ (ฎีกาที่ 1601/2511)

7) ถูกฟันที่ไบหน้า แผลเย็บแล้วยาว 14 เซนติเมตร ยาวจากโหนกแก้ม อีกข้างหนึ่ง พาดผ่านจมูกเต็มไบหน้าเห็นได้ชัดเจน เป็นหน้าเสียโฉมติดตัว(ฎีกาที่ 1557/2512)

8) ผู้เสียหายถูกทำร้าย กะโหลกศีรษะร้าว ต้องใช้เวลารักษาประมาณ 1 ปีครึ่ง กระดูกจึงจะเชื่อมติดกันได้และแข็งแรงพอ จะมีอาการปวดศีรษะในระยะ 1 เดือนแรก ไม่สามารถนั่งขายของได้ตามปกติ ดังนี้ ถือได้ว่าผู้เสียหายรับอันตรายสาหัส ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297(8) (ฎีกาที่ 2066/2514)

9) ในคดีที่โจทก์ฟ้องกล่าวหาว่าจำเลยขับรถยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสโดยป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาประกอบกรณียกิจไม่ได้เกินกว่า 20 วัน และจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องนั้น แม้โจทก์จะยื่นฟ้องและจำเลยให้การรับเมื่อภายหลังวันเกิดเหตุเพียง 9 วัน ศาลก็ฟังข้อเท็จจริงตามที่จำเลยให้การรับและลงโทษจำเลยตามฟ้องได้(ฎีกาที่ 247/2515)

10) ไบหูเป็นส่วนหนึ่งของไบหน้าที่ประกอบรูปหน้าให้งาม การที่ไบหูหลุดขาดแหงไปถึงหนึ่งในสาม ย่อมทำให้รูปหน้าเสียความงามอันเป็นการเสียโฉมอย่างติดตัว เป็นอันตรายสาหัสตามมาตรา 297(ฎีกาที่ 754/2532)

11) จำเลยกับผู้เสียหายทะเลาะวิวาทกันก่อนเกิดเหตุประมาณครึ่งชั่วโมง แล้วจำเลยถือมีดปลายแหลมตามไปจะทำร้ายผู้เสียหาย ผู้เสียหายได้ใช้ไข้ก้อัพรถจักรยานยนต์ตีจำเลย จำเลยจึงเข้าประชิดตัวและใช้มีดแทงผู้เสียหาย 2 ครั้ง ถูกที่ต้นแขนขวา และที่ชายโครงขวา ทะลุเข้าทรวงอกมีบาดแผลขนาด 12 x 3 x 2 เซนติเมตร และ 6 x 2 x 3 เซนติเมตร ตามลำดับ เป็นการแทงโดยกะทันหันในเวลากลางคืน โดยจำเลยแทงสุ่มไปไม่มีโอกาสเลือกได้ว่า จะแทงส่วนไหนของร่างกาย พฤติการณ์ดังกล่าวประกอบบาดแผลยังถือไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนาฆ่าผู้เสียหาย คงมีความผิดเพียงฐานทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส (ฎีกาที่ 3106/2532)

12) อันตรายสาหัสตามมาตรา 297(8) ต้องพิจารณาจากผลของการทำร้ายว่าเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำต้องทุพพลภาพหรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่า 20 วันหรือจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่า 20 วันหรือไม่ มีไข้ต้องพิจารณาเฉพาะบาดแผลที่ปรากฏให้ชัดเจนภายนอก เมื่อการกระทำของจำเลยเป็นเหตุให้ผู้เสียหายบาดเจ็บที่ท้องจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกิน 20 วัน ย่อมถือว่าผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสแล้ว(ฎีกาที่ 1893/2533)

คำพิพากษาฎีกาที่วินิจฉัยเกี่ยวกับเจตนาทำร้ายร่างกาย

1) จำเลยใช้ดาบไล่ฟันเขาระยะห่างกัน 3 วา เขาขึ้นเรือนไป มีผู้ห้ามจำเลย ฟันไม่ได้ ดังนี้ มีความผิดฐานพยายามทำร้ายร่างกาย(ฎีกาที่ 1203/2500)

2) จำเลยทั้งสองร่วมวงเสพสุรากัน จำเลยที่ 2 พูดว่าจะทำร้ายผู้เสียหาย จำเลยที่ 2 ไปหาผู้เสียหาย จำเลยที่ 1 ก็ตามไปด้วยและยืนร่วมอยู่ด้วย เป็นการสมทบกำลังให้จำเลยที่ 2 เมื่อจำเลยที่ 2 ถือมีดตรงเข้าจะทำร้ายผู้เสียหายและวิ่งไล่แทงผู้เสียหายซึ่งยืนห่างในระยะ 1 วา สามารถจะทำร้ายได้ หากผู้เสียหายโดดหนีและวิ่งขึ้นเรือนได้ทันจึงแทงไม่ได้สมความตั้งใจ ดังนี้เป็นความผิดฐานพยายามทำร้ายร่างกาย จำเลยที่ 1 วิ่งไล่ไปด้วยถือว่าจำเลยทั้งสองกระทำผิดร่วมกันตามมาตรา 295,80 (ฎีกาที่ 40/2509)

3) จำเลยใช้ก้อนอิฐขว้างปาผู้เสียหายซึ่งอยู่ในเรือ โดยเจตนาจะให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่กาย ผู้เสียหายหลบ ก้อนอิฐไม่ถูกตัวผู้เสียหายแต่ผู้เสียหายเซไปถูกข้างเรือ มือฟาดข้างเรือเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กาย ถือได้ว่าการได้รับอันตรายแก่กายของผู้เสียหาย สืบเนื่องมาจากการกระทำของจำเลย จำเลยมีความผิดตามมาตรา 295 มีไข้เพียงพยายาม (ฎีกาที่ 895/2509)

4) จำเลยและผู้เสียหายสมัครใจวิวาทกันด้วยเรื่องพูดผิดหูเพียงเล็กน้อย โดยไม่เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกันมาก่อน ผู้เสียหายใช้ไม้คมแฝกตีศีรษะจำเลย 1 ที จำเลยก็ใช้มีดปลายแหลมยาวทั้งด้ามทั้งตัวประมาณ 1 คืบแทงไป 1 ที จำเลยก็แทงไปอีก 1 ที ผู้เสียหายได้รับ

อันตรายสาหัส ดังนี้ เห็นได้ว่าจำเลยได้แทงผู้เสียหายในขณะที่ถูกตีศีรษะโดยกระทันหันทันทีทันใด จำเลยย่อมจะมีแรงอยู่เพราะถูกตีศีรษะและขณะนั้น ก็มีแสงขมุกขมัวไม่เห็นกันถนัด ไม่มีโอกาสที่จำเลยจะเลือกแทงหรือกำหนดได้ว่าจะแทงไปถูกตรงไหนของร่างกายได้ ทั้งเมื่อผู้เสียหายร้องขึ้นว่าถูกจำเลยแทง จำเลยก็ทิ้งมีดหนีโดยไม่ได้ทำร้ายซ้ำเติมอีก เช่นนี้ยังไม่พอฟังว่าจำเลยเจตนาฆ่าผู้เสียหาย จำเลยจึงมีความผิดตามมาตรา 297 (ฎีกาที่ 205/2510 และฎีกาที่ 1048/2512)

5) การใช้รถปาดหน้ารถคันอื่น อาจเป็นผิดฐานพยายามทำร้ายร่างกายผู้ที่ขับรถคันนั้นได้ (ฎีกาที่ 1003/2512)

6) จำเลยใช้มีดพร้าขอขนาดใหญ่ตัวมีดยาว 45 เซนติเมตร ฟันเขาตามโอกาสอำนวย คือ เมื่อเขาก็มอยูกี่ฟันหลัง เมื่อเขาหนีไปก็ฟันคอและบาดแผลก็รักษาหายใน 2 เดือน ดังนี้ ยังไม่พอจะถือว่ามีเจตนาฆ่า คงผิดฐานทำร้ายร่างกายสาหัสเท่านั้น (ฎีกาที่ 831/2511 และฎีกาที่ 1557/2512)

7) จำเลยเมาสุรา ไม่มีสาเหตุเพียงพอที่จะคิดฆ่าผู้เสียหาย ได้ชักปืนลูกซองสั้นขึ้นยิงผู้เสียหายเพียงระดับเอวของจำเลย ในขณะที่ผู้เสียหายอยู่ห่างไปเพียง 1 วาเศษ กระสุนปืนถูกใต้ขาพับของผู้เสียหาย จะต้องรักษาแผล 15 วัน ถือว่าจำเลยไม่มีเจตนาฆ่า คงมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายเท่านั้น(ฎีกาที่ 903/2513)

8) การที่จำเลยถือมีดพร้ายาวประมาณ 2 คอก ในท่าเงี้ยวฟันและวิ่งไล่ตามหลังผู้เสียหายไปติด ๆ ห่างกันเพียง 2 วา เป็นระยะทางต่อเนื่องกันถึง 10 วา แต่ไล่ไม่ทันเป็นการใกล้ชิดต่อผลแห่งการทำร้าย ถือว่าเป็นการลงมือ เป็นความผิดฐานพยายามทำร้ายร่างกายแล้ว(ฎีกาที่ 276/2515)

9) สมัครใจวิวาททำร้ายซึ่งกันและกัน จ.ฝ่ายหนึ่งเงี้ยวมีดจะฟัน ฮ.อีกฝ่ายหนึ่งเข้าแย่งมีดจนบาดเจ็บทั้งสองฝ่าย ถือว่าเป็นการกระทำของ จ.ทำให้ ฮ. ได้รับอันตรายแก่กายด้วย(ฎีกาที่ 176/2516)

10) จำเลยกับพวกเอาไม้ทุบรั้วบ้าน ด. และทำทนายให้ ด.ลงจากบ้านไปสู่กัน ภริยาบุตร และมารดาของ ด. ลงไปถึง ด. ไว้ จำเลยกับพวกก็ฟังประตูเข้าไป พวกของจำเลยใช้ไม้ตีภริยาของ ด. ดังนี้ จำเลยกับพวกมีเจตนาจะทำร้ายคนในบ้าน ด. ด้วย ไม่เฉพาะแต่จะทำร้าย ด.คนเดียว จำเลยจึงมีความผิดฐานทำร้ายภริยา ด.ด้วย (ฎีกาที่ 2285/2516)

11) จำเลยกับผู้เสียหายได้เถียงกันเกี่ยวกับการจ้างทำนา จำเลยตบตะผู้เสียหายล้มลงไปในนา ซึ่งมีน้ำลึกประมาณ 1 คอก แล้วจำเลยใช้มือกดศีรษะผู้เสียหายลงไปในน้ำ 1 อึดใจ จึงมีคนมาแยกจำเลยออกจากผู้เสียหาย ผู้เสียหายไม่รู้สีกตัวไป 1 นาที ในขณะที่มีคนมาห้ามจำเลยแล้วนั้น จำเลยชักมีดออกที่สะพาย และพุดจะแทงผู้เสียหายอีก ดังนี้ จำเลยไม่ได้มีเจตนาจะทำร้ายผู้เสียหายมาก่อน การกระทำร้ายเกิดขึ้นโดยปัจจุบัน การที่จำเลยกด

ศีรษะผู้เสียหายลงไปใต้น้ำก็เป็นการกระทำต่อเนื่องจากการตบและเตะ ประกอบกับจำเลยไม่ได้ใช้มีดทำร้ายผู้เสียหาย คดีจึงไม่พอพียงว่าจำเลยมีเจตนาฆ่าผู้เสียหาย (ฎีกาที่ 58/2517)

12) ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 297 เป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 ต้องรับโทษหนักขึ้น เพราะผลที่เกิดจากการกระทำ โดยที่ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องมีเจตนาต่อผลที่ทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้น ตัวการที่ร่วมทำร้ายแม้จะไม่มีเจตนาให้ผู้นั้นได้รับอันตรายสาหัส หรือมิได้เป็นผู้กระทำให้เกิดผลขึ้นก็ต้องรับผิดในผลนั้นด้วย

ในระหว่างที่จำเลยทั้งสามรวมชกต่อผู้เสียหายนั้น จำเลยที่ 1 ใช้มีดตัดกระดาดขกริด โยนหน้าผู้เสียหายเป็นแผลเสียโฉมติดตัว จำเลยที่ 2 และที่ 3 ต้องมีความผิดฐานเป็นตัวการร่วมทำร้ายจนเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสตามมาตรา 297(4) ด้วย (ฎีกาประชุมใหญ่ที่ 313/2529)

คำพิพากษานี้ เป็นข้อสนับสนุนว่ามาตรา 297 เป็นความผิดที่ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผลของการกระทำตามมาตรา 295 โดยไม่จำเป็นต้องมีเจตนาให้เกิดอันตรายสาหัส เช่นเดียวกับคำพิพากษานี้ที่ 1116/2506

13) ผู้เสียหายมีรอยแผลที่เอวยาว 7 เซนติเมตร มีสายยางใส่อยู่ และแผลเย็บมาแล้ว ท้องแข็งอืด และเจ็บด้านขวามากกว่าด้านซ้ายเป็นแผลโดนของมีคม และอาจจะโดนอวัยวะภายในช่องท้อง ซึ่งคงต้องผ่าตัด และถ้าไม่มีปัญหาแทรกซ้อน แผลก็จะหายในเวลา 7-10 วัน โดยไม่ปรากฏว่าของมีคมมีขนาดเท่าใด ผู้เสียหายเบิกความว่าถูกแทงเพียงครั้งเดียวแล้วคนร้ายก็หลบหนีไป ไม่ปรากฏว่ามีการแทงซ้ำ หากจำเลยมีเจตนาฆ่าผู้เสียหายก็น่าจะแทงซ้ำอีกเพราะไม่มีคนห้าม แม้ ศ. ผู้ตรวจรักษาผู้เสียหายจะเบิกความว่า บาดแผล ผู้เสียหายถูกเส้นเลือดใหญ่ หากไม่รักษาอาจถึงตายได้เนื่องจากเสียเลือดมาก ยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยแทงผู้เสียหายโดยเจตนาฆ่า ฟังได้ว่าจำเลยมีเพียงเจตนาทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 เท่านั้น(ฎีกาที่ 377/2534)

3.3.4 คำพิพากษานี้ที่วินิจฉัยว่าไม่ใช่เจตนาทำร้ายร่างกาย(เจตนาอื่น ๆ)

เจตนาฆ่า

1) ใช้มีดยาวทั้งตัวและด้ามประมาณ 1 ฟุต แทงผู้ตายมีบาดแผลผิวหนังฉีกขาดขนาด 2 x 0.5 เซนติเมตร ทะลุผ่านเนื้อกล้ามเนื้อเข้าช่องซี่โครงที่ 11 ข้างซ้ายด้านหลังเข้าช่องอกเฉียดกระดูกซี่โครงซี่ซ้ายฉีกขาดทะลุเข้าหลอดเลือดแดงใหญ่ เลือดตกในมาก แม้จะแทงเพียงทีเดียว แต่ก็แทงถูกอวัยวะที่สำคัญมากและแทงโดยแรง จนผู้ตายล้มลงขาดใจตายอยู่ตรงนั้น และปรากฏว่าสถานที่เกิดเหตุมีแสงไฟฟ้าสว่าง ผู้แทงมีโอกาสที่จะเลือกแทง

ได้เพราะผู้ตายไม่รู้ตัวและถูกเตะเซมาหาผู้แทง ดังนี้ ฟังได้ว่ามีเจตนาฆ่า ไม่ใช่มีเจตนาเพียงทำร้ายร่างกาย(ฎีกาที่ 1509/2515)

2) มีดที่จำเลยใช้ฟันผู้เสียหายเฉพาะตัวมีดยาว 36 เซนติเมตร ด้ามยาว 19 เซนติเมตร ปลายมีดเป็นรูปหัวตัด กว้างประมาณ 8 เซนติเมตร จำเลยถือจับด้ามมีดทั้งสองมือเหวี่ยงฟันผู้เสียหาย 2 ครั้งติดๆกัน ถูกบริเวณศีรษะ มีบาดแผลที่ข้างศีรษะขวาเหนือหูยาวประมาณ 7 เซนติเมตร ลีจกดกระดูกศีรษะเย็บ 8 เข็ม และที่ข้างใบหูขวายาวประมาณ 6 เซนติเมตร ลีจกดกระดูกศีรษะเย็บ 7 เข็ม กับใบหูขวาขาดยาวประมาณ 4 เซนติเมตร เย็บ 8 เข็ม ดังนี้ ต้องถือว่าจำเลยกระทำโดยมีเจตนาฆ่าผู้เสียหาย หากใช้เป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายไม่(ฎีกาที่ 2528/2515)

3) โจทก์ฟ้องว่าจำเลยร่วมกับพวกใช้อาวุธปืนยิง ส. ได้รับอันตรายสาหัสโดยมีเจตนาฆ่า ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288,80,297 เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยกระทำโดยมีเจตนาฆ่า การกระทำของจำเลยย่อมเป็นความผิดตามมาตรา 288,80 บทเดียว ไม่เป็นความผิดตามมาตรา 297 อีกบทหนึ่งด้วย(ฎีกาที่ 1867/2517)

ประมาท

จำเลยจับเท้าผู้เสียหายยกขึ้นแล้วผล็องกับพื้นแขนหักเป็นอันตรายสาหัส น่าจะเป็นการหยอกล้อกันไม่ทันนึกถึงผล ไม่เจตนาทำร้ายแต่เป็นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 (ฎีกาที่ 1814/2522)

3.3.5 คำพิพากษาฎีกาที่วินิจฉัยว่าไม่มีเจตนาฆ่า หรือเจตนาทำร้าย

ชายร่วมประเวณีกับหญิง ในขณะที่ใกล้จะสำเร็จความใคร่ใช้มือช้อนคอหญิงขึ้นจุกหน้า ด้วยความยินยอมพร้อมใจ นิ้วมือของชายกดถูกเส้นเลือดเลี้ยงสมองโดยไม่รู้ตัวเป็นเหตุให้หญิงตาย ชายไม่มีเจตนาฆ่า หรือเจตนาทำร้าย ไม่มีความผิด(ฎีกาที่ 136/2515)

จากการศึกษาการแบ่งแยกระดับความผิดต่อร่างกายในกฎหมายไทย ทั้งในช่วงก่อนประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา และหลังประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา จะพบว่ากฎหมายไทยสมัยก่อน เช่น มัยราชศาสตราฎีกา กฎหมายตราสามดวง จะลงโทษการทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามผลสุดท้ายของการกระทำเป็นหลัก เมื่อมีการปฏิรูปกฎหมายไทยและประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งเป็นการยกวางโดยที่ปรึกษากฎหมายชาวฝรั่งเศสซึ่งใช้ระบบประมวลกฎหมาย และมีบทบัญญัติให้การทำร้ายร่างกายผู้อื่นรับโทษตามผลสุดท้ายเป็นหลัก จึงส่งผลมาถึงประมวลกฎหมายอาญาของไทยในปัจจุบันด้วย